

Dit is "Toestanden" van
14 oktober 1988
1ste jaargang nr. 5
U vindt ons in de kiosk en
betere boekhandel
voor 50F
Abonnementsvoorwaarden
vind je op blz. 31,
de inhoud op de achterkant
Ons afgiftekantoor is
Brussel X

Eén Antwerpenaar op zes
stemt voor het Vlaams Blok.
Zijn er onder de tientallen
Aipense medewerkers aan
Toestanden Blokgenoten?
De lezer weze gewaar-
schuwd! Hierover meer in
het edito (blz. 2), De Week
(blz. 5), Wetenschappen
(blz. 24). Door Antwerpe-
naars, uiteraard.

Toestanden

WEKELIJKS BLOK TEGEN RECHTSE WANTOESTANDEN

Toestanden in Chili

De generaal krijgt nooit post

Santiago. Volgens de Chinese horoscoop is Pinochet een kat. En naar verluidt zijn Chinese katten zo gemeen dat ze hun vijand de indruk geven hem even te lossen, de deur naar de vrijheid op een kier te zetten om dan onverhoeds en keihard te kunnen toeslaan. De huidige situatie van Chili lijkt daar wel wat op. Op 5 oktober stemden de Chilezen met een ruime meerderheid van 54% tegen Pinochet. Dat kon omdat de oppositie sedert het opheffen van de noodtoestand eind augustus wel wat ruimte had gekregen. Er werd intensief en efficiënt campagne gevoerd, de angst smolt weg, er werden strategieën ontwikkeld voor het après-Pinochet. Edoch, de generaal vindt dat hij met zijn 43% de echte overwinnaar is. Zijn 3,1 miljoen stemmen vormen de grootste politieke kracht van het land, zo heet het nu. De 3,9 miljoen van de oppositie moet men delen door 16, want dat is het aantal partijen dat heeft opgeroepen nee te stemmen... Q.E.D.

Wie dacht dat Pinochet er het bijltje of de wapenstok bij zou neerleggen, heeft gedroomd. Alle toeters en vlaggen ten spijt. Op het eerste gezicht kan het wat vreemd lijken dat na 15 jaar terreur nog goed 43% van de bevolking achter Pinochet staat. Toch is er een verklaring. Ja-stemmen zijn lang niet allemaal protiranniek en men vindt ze in alle lagen van de bevolking. Bij de bovenlaag uiteraard, omdat zij rechtstreeks profiteert van alle voordelen van het regime. Bij de middenklasse, omdat zij bang is van instabiliteit. Bij de

armen tenslotte, uit onwetendheid. Pinochet heeft 15 jaar lang alle media gemanipuleerd en de niet als grapje bedoelde stelling dat alle opposanten marxisten ergo moordenaars zijn botst er op weinig weerstand. Dat van de folteringen zijn leugens en de vermisten zijn gewoon mensen die thuis zijn opgestapt om in het buitenland van een uitkering te gaan leven. Vooral in '73 hebben zij van de verwarring gebruik gemaakt om met de noorderzon te vertrekken (sic!)... De televisieprogramma's zijn bovendien speciaal gericht op thuisblijvende vrouwen. De Pinochetiaanse waarheden gaan er in als zoete koek, want vrouwen stemden meer dan mannen "ja". Om veilig te spelen, sprong Pinochet de afgelopen maanden ook kwistig om met loonsverhogingen, subsidies, sociale woningen, prijsdalingen voor brood en suiker, noem maar op. En als laatste factor tenslotte blijft de angst. Uit een enquête van eind augustus 88 bleek dat 30% van de kiezers nog geloofde dat het regime op een of andere manier kon weten wie "ja" en wie "nee" stemde.

De nee-kant is al even complex. Een neestem is beslist geen linkse stem. Veel aanhangers van het regime willen het in-

ternationaal imago van het land wat opblinken en daarvoor moet de dictator weg. Er zijn de nee-stemmen van gematigd links dat zo snel mogelijk wil onderhandelen over het herstel van de democratie. Er is hard links voor wie "nee" niet genoeg is. Zij zegden niet "no" tout court, maar "no hasta vencer", "nee" tot de overwinning, Pinochet weg, het regime weg, grondige maatschappelijke veranderingen.

De stelling van voor 5 oktober die zei dat bij een overwinning van nee men niet zou weten wie er nu precies gewonnen had, blijkt gegrond te zijn. Pinochet voelt zich gesterkt, het regime wordt door een deel van de nee-stemmen openlijk gesteund, en "nee" heeft globaal de meerderheid. De hamvraag blijft dus: staat Chili na het referendum iets dichterbij de democratie?

De oppositie heeft de afgelopen maanden een niet geringe prestatie geleverd. Pinochet mikte niet helemaal ten onrechte op de traditionele verdeeldheid van links, maar dit keer hield men de rangen gesloten. Dank zij de goed geöliede machine van de christen-democraten werd het zaakje efficiënt aangepakt via kranten, een vrije radio en persoonlijke campagnes om de mensen ertoe aan te zetten zich in de kiesregisters in te schrijven. Voor het referendum zelf werden duizenden getuigen opgeleid die de kiesverrichtingen moesten controleren. Alles liep op wiel-tjes. (Vervolg op blz. 8)

Francine Mestrum

Standpunt

S.O.S. Racisme !

Het is jammer genoeg zoover moeten komen om er een politiek punt van te maken. Toen het Franse "Front National" bij lokale verkiezingen in Dreux 12% van de stemmen haalde, brak Le Pen door in de nationale politiek. Vandaag scoort het Vlaams Blok in Antwerpen 17,7%.

Over de natuur van die partijen mogen we ons geen illusies maken. Het racisme en het extreem-nationalisme maken deel uit van een duidelijke Nieuwe-Orde ideologie. Editorialisten die daarin nuances aanbrengen doen aan gevaarlijke ver sluiering.

Een andere zaak is de aanhang van die partijen analyseren. Het gaat veelal om volkse steun aan een simplistische demagogie die inspeelt op objectieve problemen. Veelal zijn niet de migranten het probleem, wel slechte woonomstandigheden, armoede, werkloosheid, milieu- en geluidshinder en de ophoping van dat alles in bepaalde buurten van de stad. De bruine sektes daar hun demagogie tegenover. Dat ze aanspreekt is echter mede de verantwoordelijkheid van de grote politieke partijen. Zij hebben na 15 jaar crisisbeleid voor de onderste volksslagen nog geen ene moer concreet verbeterd. Zij dragen bij tot depoliti-

sering. In hun publi-strijd met bekende figuren zoeken ze allemaal het centrum op. Daar zitten de middenlagen die belang hebben bij een onduidelijk en lege status quo. Die "behoudsgezindheid" van de kiezers is dit keer zeker aan bod gekomen. Maar aan de vraag van onderuit naar reële verbeteringen wordt geen gevolg gegeven. Meer nog, van zodra die onder invloed komt van de rechtse schijnoplossingen, geven de traditionele partijen toe. De successen van sommige Brusselse burgemeesters steunen immers deels ook op zulk primair racisme. En dat dreigt nu met het succes van het Blok in het dagelijks gedrag gelegitimeerd.

De globale ideologie van het Vlaams Blok moet ondubbelzinnig, zowel politiek als moreel, worden afgewezen. Partij en ideeëngoed horen geïsoleerd te blijven. Een polarisatie dus. Daarbij is een belangrijke uitspraak of de migranten al dan niet als volwaardige medeburgers zullen wor-

den beschouwd. In vele Brusselse gemeenten is één derde van de bevolking uitgesloten van stemrecht. Voor zover de steekproeven representatief zijn gaat het daarenboven grotendeels om linkse stemmen. In Nederland heeft men gezien dat de invoering van het stemrecht mede heeft bijgedragen tot het teruggedrijven van de Centruumpartij.

Daarnaast, en dat is een andere opdracht, moet de electorale basis van de fascisten worden tegemoet getreden. Harlem Desir en de werking van SOS-Racisme in Frankrijk hebben laten zien dat de klachten veelal te maken hebben met slechte leefomstandigheden. Zonder zulke probleemoplossende werking heeft links geen alternatief te bieden. Alleen daar waar aan de leefwereld van de mensen wat wordt gedaan is er oog voor andere denkbeelden. In die zin blijft AGALEV gelukkig electoraal succes kennen.

Zoals in Frankrijk zal geen enkel partij kunnen ontsnappen. Er wordt politieke en ideologische duidelijkheid gevraagd. En een reële inzet voor de uitbouw van een breed front met een dagdagelijkse werking.

Eric Corijn.

in het hemelrijk

door GUIRIT

wordt vervolgd

DE WEEK

Een stille kracht

De groene internationale

Wanneer een partij weinig geld heeft, geen gerenommeerde figuren op haar lijsten kan plaatsen, een apparaat van vakbonden, mutualiteiten of socio-culturele organisaties als steunpunten ontbeert, weinig toegang tot de media krijgt, hoe kan ze dan toch evolueren tot breekijzer in de politiek? Die vraag stelt zich met betrekking tot de opkomst van het groene fenomeen. Het antwoord kan men enkel vinden door te zoeken naar de fundamentele en door een "grenzeloze" benadering.

groeit tot een totaal-ideologie: het ecologisme. Deze nieuwe set van waarden, ideeën, concepten, kortom deze nieuwe wereldbeschouwing, heeft nog weinig vandoen met de one issue-movement, die de milieubeweging an sich was of is. Mét die milieubeweging correspondeerden de jaren geleden veelvuldig voorkomende milieulijsten en -partijen. Die zijn nu trouwens bijna van het politieke toneel verdwenen. In hun plaats zijn de breed georiënteerde ecopartijen gekomen, met programma's die alle grote domeinen van het leven bestrijken.

Over de grenzen

De feiten leren ons dat dit recente fenomeen zich niet tot een paar landen beperkt. In nagenoeg alle 24 OESO-landen zijn relatief onafhankelijk van elkaar dergelijke partijen ontstaan. Er lijken 5 basisvoorwaarden te zijn voor de opkomst van zo'n politieke formatie: 1/ de aanwezigheid van zware industrie, 2/ ernstige milieuproblemen (of minstens enkele zeer opvallende), 3/ een reeds ontwikkelde milieubeweging en eventueel andere nieuwe sociale bewegingen, 4/ vrije deelname aan verkiezingen (meerpartij-

De voorbije gemeenteraadsverkiezingen hebben in wezen geen grote verschuivingen met zich meegebracht. Ook niet voor de ecologisten, althans minder dan door hen gehoopt en door sommigen voorspeld. Niettemin heeft Agalev waar het voor het eerst opkwam percentages gehaald waar klein links al bijna 20 jaar enkel kan van dromen. Dat deze resultaten zich niet steeds in zetels laten vertalen, heeft te maken met het kiesstelsel. Waar de partij voor de tweede maal opkwam ('82-'88) werd ook gevoelige vooruitgang geboekt. Over heel Vlaanderen bekeken verdubbelt de groene partij ruimschoots haar gemeenteraadszetels. Maar op het totale aantal te begeven zitjes is dat nog verre van spectaculair. Wat is dit nu voor een vreemde stroming, die langzaam maar zeker een politieke vertaling vindt in zoveel westerse landen?

De breuk

Rond de periode van '68 werden de eerste tekenen zichtbaar van een grootscheepse crisis in de westerse wereld. Het wankelende geloof in de welvaartsmaatschappij en in de almacht van de technologie werd nog aangescherpt door aanzwellende milieuproblemen. De traditionele linkerszijde heeft dit laatste toen niet tot een centraal thema gemaakt; haar analyse bleef geaxeerd op de tegenstelling tussen mensen onderling, in de eerste plaats de sociale ongelijkheid. Die andere basistegenstelling, nl. tussen mens en natuur, is sinds bijna twee decennia in toenemende mate de invalshoek van een nieuwe sociale beweging: de milieubeweging. Deze geraakte op haar beurt steeds meer verstrengeld met andere zogenaamde nieuwe sociale bewegingen. Segmenten van de vredes-, vrouwen- en antikern-energiebeweging vonden elkaar in een knooppunt, dat als een ruimere ecologische beweging moet worden getypeerd. Deze quasi-onzichtbare, maar heel reële en buitengewoon complexe sociale dynamiek, heeft in heel wat landen een partijpolitieke uitdrukking gekregen in de ecopartijen.

De in oorsprong vrij partiële milieu-ideologie (environmentalism) is doorheen die sociale dynamiek, ondersteunende gegevens uit de ecologie en de milieuwetenschappen, doorheen de filosofische en maatschappijkritische bevruchting van mensen als Gorz, Illich en Bahro, uitge-

enstelsel, parlementaire democratie) en 5/ een relatief grote welvaart.

Inmiddels zijn de ecologisten vertegenwoordigd in de nationale parlementen van Zweden, Finland, Oostenrijk, Zwitserland, de BRD, Luxemburg, België, Italië en Europa; in deze en andere landen bovendien op regionaal en lokaal niveau. Meer dan eens hebben we kunnen lezen dat "de groenen" over hun hoogtepunt zouden zijn. Maar zoals de overgang van beweging naar partij zelden probleemloos verliep, zo blijkt een lichte plaatselijke terugval hier of daar meestal de aanzet te zijn voor een daaropvolgend kiessucces. De groene golf is misschien noch voorbij, noch een 10%-verschijnsel. De historiek van diverse groene partijen laat zien dat plaatselijk wel eens scores van ruim 20% werden gehaald (Frankrijk, BRD, Zwitserland, ...) En onderzoek wijst uit dat onder diegenen die voor het eerst mogen stemmen, verhoudingsgewijs velen de groene richting uitgaan, een natuurlijke aanwas als het ware.

De tweespalt

Ligt de sterkte van de eco's in hun ideeën, dan lijkt dit tevens hun grote zwakte. Niets zou immers gemakkelijker recupereerbaar zijn. Maar de traditionele ideologieën lijden aan bloedarmoede en dergelijke pogingen leveren weinig op. Aangenomen dat de ecologisten de emancipatorische, progressieve stroming zijn op dit ogenblik, dan staan zij diametraal tegenover die andere "nieuwe" tendens ter extreem-rechterzijde, die nu overal in Europa de kop opsteekt. Het centrum wordt dus smaller en twee oppositionele polen oefenen een magnetische kracht uit. Wie zich blindstaart op de langzaam maar zeker groeiende invloed van het ecologisme, bezondigt zich aan kortzichtigheid. Niemand kan immers met zekerheid voorspellen welke richting de samenleving uitgaat naar het jaar 2000 toe (in dat jaar hebben we weer gemeenteraadsverkiezingen). Misschien werpt dit beeld een ander licht op de voorbije stembusgang. Het toont ook de betrekkelijkheid van de bescheiden vooruitgang van één politiek-ideologische megatrend. Zijn de ecologisten de dragers van een andere toekomst of van de laatste utopie in de industriële maatschappij.

Patrick Florizoone

De laatste maanden zijn in en om Leuven verschillende onfrisse affaires aan het daglicht gebracht. De Leuvense gemeenteraad illustreert hiermee dat ze het niet nauw neemt met het milieubeleid.

Op 27 april jongstleden diende de Leuvense milieuraad een klacht in bij de rijks-wacht en de Administratieve Ruimtelijke Ordening en Leefmilieu (AROL). De milieuraad nam het niet dat het stadsbestuur begonnen was met de bouw van een tien meter hoog standbeeld op het Ladeuzeplein zonder dat de bevoegde administratie AROL een bouwvergunning had toegekend. Voor dit standbeeld "Ballon van de Vriendschap" was normaal ook een advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen nodig, aangezien het zich op enkele meters van een geklasseerd monument bevindt, met name de universiteitsbibliotheek. Enkele weken geleden verklaarde de hoofdbibliothecaris van deze bibliotheek, Jan Rogiers, dat dit advies nooit gevraagd werd. Het zou, zoals hem verzekerd werd door leden van de Commissie, zeker negatief geweest zijn, omdat het zicht op de bibliotheek deels bemerd wordt. De Ballon werd begin september ingewijd, met in de toespraken van de prominenten allerlei grappige wijzigingen naar de bibliotheek.

Groep T

Als de plannen van de Industriële Hogeschool Groep T doorgaan, zullen in de komende jaren twee bekende straatgedeltes in drie fasen met de grond gelijk worden gemaakt en voornamelijk als schoolgebouwen opnieuw herrijzen. Groep T heeft in de betrokken Tiense- en Vesaliusstraat al verschillende huizen

Het verkiezingscongres van de Volksunie beleefde een hoogtepunt toen een ingehuurde cabaretier een Happartnummertje weggaf. Niet lang daarvoor had diezelfde man het CVP-congres opgevrolijk. Sinds de traditionele partijen het centrum opvrij-en zie je zelfs niet meer aan de attracties op welk congres je bent. Benzinerken hou je tenminste nog uiteen omdat je voor het ene minder betaalt, terwijl bij het andere iemand je voorruit schoonmaakt. Nu Eyskens en Wathélet de politieke benoemingen willen aanpakken, rest de partijen nog alleen het dienstbetoon om zich van elkaar te onderscheiden. Weldra dus een kandidaat-senator of een minister in spe om gratis te komen babysitten, uw auto te wassen of de gang te behangen. Wel even uitkijken, want je hebt er die zelfs dat niet kunnen.

Bouwvergunningen

Leuven geknoei met reglementen

opgekocht. De stad Leuven heeft om de bouwwerken ter wille te zijn een nieuw BPA (Bijzonder Plan van Aanleg) opgesteld met de mogelijkheid om eerlang de ontbrekende zeven huizen te onteigenen. In dit nieuwe BPA is gestipuleerd dat de Tiensestraat haar karakter van winkelstraat moet behouden, maar de bestaande winkels (tussen de Vesalius- en de Brabançonnestraat) zullen afgebroken worden en de nieuwe gelijkvloers zal voor 80% handel en horeca bevatten. In mei-juni van dit jaar reageerde een plaatselijk actiecomité met petitie tegen deze nieuwe situatie.

Lemingvallei

De Lemingvallei is een gebied in Kessel-Lo, een deelgemeente van Leuven, dat in het gewestplan-Leuven (KB van 7 april 1977) omschreven staat als een waardevol agrarisch gebied. Toch heeft de stad Leuven een verkaveling van dit gebied mogelijk gemaakt door de weg ernaar te verharderen, zodat bouwvergunningen kunnen worden verleend. Pikant detail aan dit dossier is dat de fractieleider van de CVP in de gemeenteraad hier een aantal gronden bezit en dat de fractieleider van de PVV optreedt als makelaar om de gronden aan de man te brengen. Ook rond deze affaire is een actiecomité gevormd, met name BRT-journalist Dirk Lesaffer en KUL-prof Goedseels hebben een

klacht ingeleid bij de Raad van State om de gemeentelijke beslissing ongedaan te maken.

Na protesten uit de buurt tegen de toegestane bouwvergunning werden alle verdere licenties opgeschort en is men de procedure gestart voor de herklassering van het gebied.

Terrasappartementen

Op 13 september organiseerde het Buurthuis 't Lampeke, samen met de Bond Beter Leefmilieu en Biro (Werkplaats voor Bewoners in Ruimtelijke Ordening) een persconferentie uit protest tegen de bouw van een reeks terrasappartementen in de Brouwerstraat. Men verwijt het schepencollege, dat de bouwvergunning verleend heeft voor dit project, geen rekening te houden met het feit dat de nieuwe bouw gelegen is in een gebied dat eind 1982 door de Vlaamse Executieve werd erkend als sociaal herwaarderingsgebied, bedoeld dus om deze verkrottende buurt nieuw leven in te blazen ten voordele van de huidige bewoners. Het bouwproject houdt geen rekening met het karakter van de buurt en met het vlakbij gelegen geklasseerde landschap 'Het Handbooghof'. Het voorliggende ontwerp wijkt ook sterk af van de bouwvoorschriften zoals ze gestipuleerd zijn in het BPA Sint-Geertrui (KB van 27 juli 1983). Zowel de buurtorganisatie 't Lampeke als de bevoegde administraties klagen aan dat de inspraakprocedures, die de Vlaamse Executieve verbond aan de renovering van sociale herwaarderingsgebieden, ook in dit dossier weer dode letter gebleven zijn. Huilen met de pet op.

Luc Vanheerentals

BELGIE KORT

Maar zover zijn we nog niet. Als Wathélet en Cie de politieke benoemingen willen afschaffen, zijn ze net zo geloofwaardig als Gorbatsjov die het sovjetsysteem opengooit of Pinochet die zijn volk raadpleegt. VDB is toch ook tegen belastingsfraude en Samaranch vindt dopinggebruik een schandaal. Politieke benoemingen zijn het testosteron van de partijen. Zonder kunnen ze hun electorale prestaties niet opdrijven.

De nog op te richten Brusselse Raad zal regeren bij ordonnantie. Een ordonnantie is als een decreet terwijl een decreet evenwaardig is aan een wet. De wet staat echter wel boven de ordonnantie. En wie daar

niet wijs uit raakt, mag zich gelukkig achten dat er hier geen instanties zijn die edicten, capitulariën of plakaten uitvaardigen. Dat is materie voor de volgende grondwetsherziening. De eeuw is tenslotte nog niet om.

In 1981 lagen de Belgische loonkosten 12% hoger dan bij de 7 belangrijkste handelspartners. Na 9 jaar inleveren liggen we nu 2,5% onder onze handelspartners. Nu is het de beurt aan Duitsland en Japan om hun loontrekkenden onder druk te zetten. Maar dankzij Mike Verdrengh en VTM behouden we Dallas en in Boom kunnen we sinds kort onze verscheiden goudvis of Welsh terrier stijlvol laten cremeren voor slechts een paar duizend frank. Alles heeft zijn goede kant.

(K.D.)

De chemische oorlog is slechts één aspect van de genocide tegen de Iraakse Koerden. Ook worden hele dorpen met de grond gelijk gemaakt terwijl gezinnen gedwongen worden te verhuizen naar de onherbergzame woestijnen in midden Irak. Wie weigert wordt gefusilleerd. Koerdische organisaties klaagden al tien jaar geleden deze praktijken aan. Zonder gevolg echter. Zij zijn overtuigd dat het gaat om wraakacties. Zo bijvoorbeeld brak op 13 mei 1987 in Halbja een opstand uit tegen de Iraakse overheid. Deze stuurde er het leger naartoe. Volgens Ali S., een partizaan die we in september vorig jaar ontmoetten, bleek de repressie ongemeen fel. Mensen werden zelfs uit hospitalen gehaald en levend begraven. Een groot deel van de bevolking vluchtte naar Iran of voegde zich bij het Islamitische verzet. Achteraf beschouwd blijkt deze getuigenis betekenisvol. Was het zware chemische bombardement van maart jongstleden op die stad geen ultieme straf omdat de bevolking de Iraanse soldaten en Koerdische strijders als bevrijders had ingehaald? Ondanks eerdere strafmaatregelen had ze immers voor de tweede maal binnen het jaar haar afkeer voor Saddam Hoessein betoond. Vanaf maart 1987 werden chemische acties tegen Koerdische woongemeenschappen een routineaangelegenheid. Nog nooit echter waren ze zo grootschalig als tegen Halabja.

Frans Pogingen

Door de hele geschiedenis van moderne chemische oorlogvoering loopt één constante: men zet scheikundige strijdmiddelen in als de vijand niet beschikt over individuele of collectieve beschermingsmogelijkheden en/of over een chemische vergeldingscapaciteit. Dat verklaart ondermeer waarom sedert de 1° wereldoorlog chemische wapens enkel werden ingezet in de derde wereld. Indien we de Iraakse beschuldigingen mogen geloven, heeft ook Iran een paar maal van scheikundige strijdmiddelen gebruik gemaakt. Het betrof telkens geïsoleerde acties. Vermoedelijk experimenteerde Iran en speelde het voor de rest van de oorlog de kaart van de morele superioriteit vanwege de teleurstellende resultaten of de angst voor chemische raketbombardementen op zijn eigen grote centra. Belangrijker was de Iraanse handicap inzake chemische defensie. Vooreerst beschikte het niet over maskers noch beschermende kledij. Maar hoe dan, ook dergelijk materiaal zou waardeloos geweest zijn omdat bij temperaturen van 45° soldaten

Koerden

De wezen van het universum

Sedert 1983 melden onafhankelijke bronnen dat Irak systematisch chemische wapens inzet. Herhaaldelijk bevestigden VN-rapporten het gebruik van mosterdgas, het zenuw-agens tabun en het bloed-agens waterstofcyanide. Eerst dit jaar leidde dat tot een openlijke veroordeling van Irak in de VN. Dat land boekte ondertussen onverwachte successen op alle fronten. Na het staakt-het-vuren van 20 augustus concentreerde het zijn troepen in het noorden voor een massaal offensief in Koerdistan. Hierdoor werden al meer dan 100.000 mensen Turkije ingedreven.

KOERDEN EISEN EIGEN STAAT!

het hoogstens een kwartier in die uitrusting kunnen uithouden.

De Koerden, die chemische wapens hoogenaamd niet kenden, waren zo mogelijk nog meer blootgesteld. Tussen maart en mei 1987 bestookte Irak tientallen dorpen in de streek van Suleymanie en Erbil met scheikundige munitie. Zowel voor burgers als strijders was het een pijnlijk leerproces. De Koerden konden zich slechts op rudimentaire wijze beschermen door tijdens een aanval bij een vuur te zitten met natte doeken voor mond en neus. Maar tegen zenuw-agentia en mosterdgas, die het lichaam doorheen de kledij aantasten, bieden natte doeken of zelfs de enkele gasmaskers, die ze hadden buitgemaakt, alleen bescherming voor de luchtwegen. Vooral op de plekken waar men zweet loopt men met mosterdgas erge

brandwonden op.

Onbestaande verzorging

De medische verzorging staat nergens. In de afgelegen woongebieden zijn geen dokters; in zeldzame gevallen richten de Koerden cursussen in. "Maar wat doe je als je een kind ziet hoesten?" vroeg Ali S. retorisch, "Hoe kun je helpen als je geen arts bent? Of bij een kind van wie de ogen helemaal rood zijn?... Een klein beetje door ze met veel water uit te wassen, maar dat weet ik! Zoveel anderen weten zelfs dat niet."

In het verleden bestond de enige oplossing erin de slachtoffers naar hospitalen in Iran over te brengen. Maar ook daar rezen problemen. In vogelvlucht bedraagt de afstand vaak nog geen honderd kilometer maar langs de bergpassen - die niet zelden ondermijnd waren - was dat vaak het vijfvoudige. Het Iraakse zomeroffensief heeft een volledig andere situatie geschapen. De regeringssoldaten drijven de Koerden in de richting van Turkije, een land dat ook al niet vrijuit gaat inzake mensenrechten en dat zelf heeft af te rekenen met Koerdisch verzet. Tot op heden ontkent Turkije trouwens dat er zich gaslachtoffers onder de vluchtelingen bevinden. Daardoor kan de internationale gemeenschap specialisten noch specifieke geneesmiddelen sturen.

Verontwaardiging

Hoewel zij de revolutie in 1979 tegen de Sjah hadden gesteund, zijn de Koerden ook in Iran het voorwerp van vervolgingen. In Turkije zijn ze er al niet beter aan toe. Newsweek beschreef de acties van de Turkse militairen tegen hun Koerdische rebellen als "search en destroy", refererend aan de Amerikaanse praktijken in Vietnam. De systematische vervolgingen van een gemeenschap van zo'n 20 miljoen leden werpen vragen op: waarom blijft een reactie van de internationale gemeenschap uit? Tot voor kort was een oorverdovende stilte het enige antwoord. In 1979, vier jaar na de ineenstorting van de Koerdische opstand tegen Bagdad, zei de legendarische Koerdische leider, Moestafa Barzani op zijn sterfbed: "Wij zijn de wezen van het universum. Niemand bekommert zich om wat er bij ons gebeurt." Haast negen jaar later is dit nog altijd waar. De actuele verontwaardiging heeft immers slechts te maken met de manier waarop de Koerden in Irak worden vervolgd. Van de vervolging als zodanig ligt niemand wakker.

Jean Pascal Zanders

Onder aanvoering van een aantal Amerikaanse Oost-Europa kenners zoals Murray Feshbach en Glenn E. Schweitzer mochten gedurende een eerste dag vooral Europese wetenschappers een inventarisatie geven van de wetenschappelijke samenwerking in Oost-Europa. Die samenwerking is maar langzaam op gang gekomen, zo wist de Belgische UNO-specialist Jozef Van Brabant. Zijn historisch onderzoek bracht aan het licht dat de eerste samenwerking begon in 1949, maar pas in 1962 bekroond werd met een vaste commissie. Samenwerking op technologisch vlak gebeurde aanvankelijk pragmatisch door het kopiëren van bestaande machines en produkten. Vandaar dat de meeste socialistische landen eigenlijk de verouderde vooroorlogse technologie naäpten, terwijl in West-Duitsland bijvoorbeeld de kaalslag voor een forse modernisering golf zorgde. Met de bekende resultaten.

Primitief

In de zaal waren nogal wat primitieve kenners van het Oosteuropese aanwezig om zowel voor pijnlijke als domme opmerkingen te zorgen. Een voortdurend terugkerend syndroom was dat de wetenschap en de technologie in Oost-Europa zwaar onder de knoet van de Sovjetunie verkeerde en ook dat het ontbreken van een markt voor inefficiënt gebruik van de schaarse middelen zorgde. Het bewijs meende men voor die stelling te hebben gevonden in het feit dat slechts weinig fundamenteel onderzoek in Oost-Europa een toepassing vond. Men doet er onderzoek omwille van het onderzoek, ook al omdat de onderzoekers zich met bureaucratische middelen een veilige positie in het politieke apparaat hebben weten te bevechten.

Toch bleek een dag later uit de meerderheid van de lezingen van de specialisten op het domein van de electronica, de biotechnologie en de nieuwe materialen dat sommige Oosteuropese landen fors scoren. Hongarije bijvoorbeeld exporteert hoogwaardige farmaceutische produkten naar het Westen. "Ook naar de Verenigde Staten", merkte de Fransman Jean-Michel Derichard op. Derichard meende dat de Hongaarse farmaceutische industrie produkten levert van hoge kwaliteit en daarbij de meeste Oosteuropese landen

NAVO en Oost-Europa

Open deuren ingetrapt

Het is maar een mistroostige herfst dag die over het hoofdkwartier van de NAVO in Brussel hangt. Uit de grote perszaal "Jozef Luns" dwarrelen Amerikaanse neusklanken. Hier heeft het "NATO Science Committee" op 28-30 september een wetenschappelijk symposium belegd over de wetenschappelijke en technologische toestand in de Oosteuropese landen. Maar ook buitenstaanders zijn welkom. Op voorwaarde dat zij van te voren de nodige wetenschappelijke adelbrieven hebben voorgelegd. De NAVO wil immers breder zijn dan het Pentagon.

van medicijnen voorziet. In de zaal verscheen evenwel een Amerikaan die tijdens zijn laatste bezoek aan Warschau tevergeefs bij de apotheken had aangeklopt voor aspirientjes. Die kan men enkel nog op de zwarte markt kopen of in tubetjes van zes. Te weinig dus voor een Amerikaanse consument die aspirines eet bij de bom flakes.

Biotechnologie

De propagandaslag rond Star Wars is nog maar koud voorbij of de NATO constateert dat niet de Amerikaanse onderzoeksinstellingen voorop lopen in de lasertechnologie, maar wel Oost-Europa. Michel Wautelet van de universiteit van

Mons somde op dat dit domein van het fundamenteel onderzoek voor de meeste laboratoria geen geheimen meer heeft. De ogen gingen pas open toen ook Anthony Rimmington uit het Engelse Birmingham de vooruitgang op het vlak van de biotechnologie in beeld bracht. Vooral Bulgarije zat hier in de lift. Men is meestal geneigd naar Hongarije of de DDR te kijken als men het heeft over beter functionerende socialistische economieën, maar de economische groei in Bulgarije overtreft alle andere landen.

De brandende vraag was dan waarom er in Oost-Europa geen computers te koop zijn. Het telraampje is er nog niet afgeschaft. Vooral de "personal computer" is schaars. Er zijn ook maar weinig robots in de industrie en hetgeen men er robots heet, voldoet zeker niet aan de westerse normen. Oost-Europa loopt achter op het Westen op het vlak van de automatisering omwille van de simpele reden dat het management zwak is, men de arbeiders niet wil ontslaan en de prikkels om beter te presteren en goede eindprodukten te maken ontbreken. Ook deze open deur werd ingetrapt.

Naar een "blok-vrij Europa" ?

Voor velen was de technologische revolutie in Oost-Europa de pas afgesneden door een onaangepast wetenschapsbeleid. Vandaar dat de duizenden patenten die jaarlijks worden aangevraagd ook niet leiden tot nieuwe produkten. Irrationele beslissingen, die in het verleden waren ingegeven door het streven naar autarchie, hebben de modernisering gefnuikt. Anita Tirapolsky van het Parijse "Documentation Française" merkte op dat de perestrojka verandering belooft door de centrale plannen om te zetten in contractuele planning, door het herzien van de sectoriële politiek en het streven naar een meer marktgerichte aanpak. De onderlinge samenwerking in Oost-Europa is daarbij een zaak van het informele circuit, van vooral partijconferenties en vergaderingen van de top van de COMECON. Hierbij zou de Sovjetunie steeds de plannen naar eigen hand zetten. Dat verklaart allicht waarom landen als Hongarije en Polen vooral wetenschappelijk verkeer met het Westen zoeken en dus het "blok-vrij Europa" al in de praktijk brengen.

André Mommen

Meli is niet voor de directe strijd noch voor speciale volmachten. Wel voor een louter bureaucratische aanpak, die de zaken hopeloos vertraagt terwijl de Maffia zich snel reorganiseert. In juli 1988 wil Falcone ermee ophouden. In zijn brief aan het Antimaffiacomit  zet hij uiteen waarom. In de pers is er veel beroering. Sommigen zijn van mening dat Falcone alleen maar de aandacht op zich wil vestigen. Waarom heeft hij bijvoorbeeld al die bewakers nodig en een gepantserde wagen? Men vergeet blijkbaar de talrijke moorden op onderzoeksrechters en andere maffia-bestrijders. De overheid heeft nu blijkbaar toch genoeg van de onthullingen over de banden van de maffia met regeringsfunctionarissen, partijleiders en burgemeesters.

Moorden

Om te doen geloven dat men het echt meent met de strijd tegen de maffia schakelt men Domenico Sica in. Die zijn sporen al had verdiend in de strijd tegen het linkse terrorisme. Sica krijgt de functie van Hoog Commissaris. Falcone wordt in het ongelijk gesteld en men weigert hem zijn overplaatsing.

Na een korte periode van stilte breekt - wat men nu al de oorlog van Sicilië noemt - weer uit: op 25 september worden rechter Saetta en zijn zoon vermoord en kort daarop de socioloog Mauro Rostagno, ex-leider van Lotta Continua en nu werkzaam in een ontwenningssinrichting voor drugverslaafden. Net daarvoor was hij scherp uitgevallen op een privé televisiezender tegen de moordenaars van Saetta. Daarvoor had hij via dezelfde zender de strijd ingezet tegen de Siciliaanse drughandel.

Rechter Saetta was voorzitter van het hof van beroep van Palermo. In die hoedanigheid had hij al heel wat maffia-moordenaars veroordeeld. Het is de eerste keer dat de maffia geen onderzoeksrechter viseert maar een magistraat die uitspraken velt. Zijn onderzoeksrechters misschien ongevaarlijk geworden?

Supervolmachten

Pas heeft de aartsbisschop van Catania het staatshoofd gevraagd: "Wie zal het volgende slachtoffer zijn?" of er vallen in 24

Oorlog in Sicilië

Op 18 september verschijnt in L'Espresso een opmerkelijk document. Het is een brief van rechter Falcone aan het Opperste Gerechtshof in verband met de zaak Palermo. "In het onderzoek staan we voor een totale blokkering. We zijn ontmoedigd. Ze hebben ons in een toestand gebracht waarin we niet meer kunnen bewegen." Giovanni Falcone, gespecialiseerd in de strijd tegen Cosa Nostra, spreekt hier voor het eerst expliciet over de hindernissen in zijn werk, over zijn onmogelijke verhouding met zijn overste Meli en over de pogingen die ondernomen worden om de strijd tegen de maffia te ontzenuwen, onder meer.

SICILIAANSE MODE WAAIT OVER NAAR VLAANDEREN!

uur nog 5 slachtoffers. Het betreft mensen die de maffia wilden verlaten, teveel hadden meegewerkt met het gerecht of verwant waren met een "verrader". Na de rechtermoord breekt de interne oorlog tussen de verschillende clans pas los. Hoge Commissaris Sica eist "supervolmachten". Eerst nu zal hij zijn zin krijgen. De socialisten en de communisten staan er ook achter. Nilde Iotti, al jaren senaatsvoorzitster en alomgerespecteerde grijze eminentie bij de communisten, zegt: "Het onbehagen dat ik voel, volgt uit het feit dat deze aanval op het leven en de rechten van de burgers en op de Italiaanse samenleving t  dikwijls alleen beantwoord wordt

met woorden." Men kan zich echter ernstig afvragen of men wel ooit heeft geantwoord en of het probleem niet juist is dat ook lieden uit de omgeving van het Palazzo Chigi (residentie van de eerste minister) niet helemaal vrijuit gaan.

De komst van Sica, het aanblijven van Falcone en het maxi-proces voor het hof van beroep baarden Cosa Nostra en haar beschermheren wel degelijk zorgen. Vooral omdat in de nabije toekomst voor 500 miljard openbare werken worden uitgevoerd in Sicilië. Een lekkere brok voor de mafiosi. Grote aanbestedingen zijn immers een gedroomde kans om de winsten uit de drughandel te recyclen, te herinvesteren en dus te vermenigvuldigen.

Sluw

Voor wie niet in Sicilië woont, spreekt de maffia misschien tot de verbeelding. Voor Sicilianen is ze echter een harde realiteit. Ze betekent de voortzetting van het eeuwenoude verhaal van onderdrukking en ellende. Het fenomeen van de maffia is uit die onderdrukking ontstaan. Wat Enzo Biagi over de Italianen schrijft, geldt in het kwadraat voor de Sicilianen. Om te overleven hebben ze zich steeds moeten aanpassen aan het machtsmisbruik. Sluw genoemd worden, vinden ze helemaal geen belediging, integendeel. Deze existentiële sluwheid maakt dat ze altijd partij kiezen voor de winnaar in de hoop meegezogen te worden in zijn opwaartse beweging. De kleine dief, die door de vertegenwoordigers van het openbare gezag gesnapt wordt, kan rekenen op medeleven en sympathie. Totaal absurd is echter dat de Siciliaanse gezagsdragers zowel de rechtsorde vertegenwoordigen als dat recht ondermijnen door de mafiose-antistaat te beschermen. Voor de Siciliaan betekent dat tweemaal geweld. Het ironische is dat de ontmaskering van de geweldpraktijken de staat in diskrediet brengt, precies door de verweving van zoveel hoogeplaatste ambtenaren en politici met de maffia. Geen wonder dat de maffia zo moeilijk te bestrijden is. De hele Italiaanse samenleving wordt er immers door in vraag gesteld.

Sonja Lavaert

Men ging nadenken over een strategie. Het herstel van de democratie en met respect voor de mensenrechten worden als eerste prioriteit gezien. Om vrije verkiezingen te kunnen organiseren moeten de grondwet en de wet op de politieke partijen worden veranderd. Er moet dus onderhandeld worden met de machthebbers, zijnde Pinochet en/of de strijdkrachten. Een eerste handicap daarbij is dat het geduld bij de oppositie wellicht niet meer zo groot is, en men niet al te lang zal willen wachten op enkele schuchtere economische en sociale maatregelen. Dat men in die gesprekken de eenheid kan handhaven lijkt utopisch. Tekenend voor de angst en de voorzichtigheid van de belangrijkste oppositiepartijen was trouwens het feit dat daags na het referendum 't allen kant werd verklaard dat er op korte termijn vooral niets aan het economisch systeem zou veranderen. Een tactisch heel begrijpelijke verklaring, maar niet van aard om iederéén gerust te stellen en kalm te houden. Even belangrijk is ook de vaststelling dat de christen-democraten het in bijna alle geledingen van de oppositie het voor het zeggen hebben. Dat ze het met de gematigde socialisten moeiteloos op een akkoordje kunnen gooien over een eenheids-overgangskandidaat voor de presidentsverkiezingen bezorgt sommigen nu al ruwe oprispingen. Het is immers weinig waarschijnlijk dat de christen-democraten met die overgangperiode genoeg zullen nemen. En zij hebben

De generaal krijgt nooit post (vervolg van blz. 1)

minstens één ding met Pinochet gemeen: communisten zijn prohibitief. Communisten die al bij al toch goed zijn voor 10 à 12 % van de stemmen.

Maar met welke strategie en met welke kandidaat de oppositie ook paraat staat, om te kunnen onderhandelen is er een partner nodig. Pinochet heeft op 6 oktober de touwtjes weer stevig in handen genomen. Men weet dat sommige militairen zeker bereid zijn te praten met de oppositie. Van anderen weet men zeker dat ze dat niet willen. Mocht het tot gesprekken komen dan wordt de al of niet bestraffing van de repressie, de moorden en de folteringen, een erg delicaat punt. En als de onderhandelingstafel niet kan worden opgesteld? Wat heeft het referendum dan opgeleverd? De politie heeft niet gewacht op het vertrek van de vele buitenlandse parlementairen en journalisten om keihard toe te slaan. Er vielen enkele doden, er werden enkele walgelijke staaltjes van machtsvertoon ten beste gegeven. Wie dacht dat men als "eerste gebaar" de vrijlating van de politieke gevangenen kon vragen, blijft nog even op zijn honger zitten.

Volgens de bestaande grondwet kan Pino-

chet nog aanblijven tot maart 1990. Met een "soepele" interpretatie van die grondwet kan hij eventueel zelfs opnieuw kandidaat zijn. Zoniet kan hij chef van de Nationale Veiligheidsraad worden en zo toch controle over de regering blijven uitoefenen.

Kortom, Pinochet en het leger hebben de macht en lijken die voorlopig niet te willen afstaan. De dag na het referendum verscheen P voor het eerst weer in vol militair ornaat op het scherm. Door het referendum in relatief vrije omstandigheden en zonder grootschalige fraude te laten plaats vinden, steekt hij een democratische pluim op zijn kepie. Hij schijnt aardig op weg te zijn om zijn nederlaag in een overwinning om te zetten. De oppositie zal zeer behoedzaam moeten manoeuvreren om wat opening te krijgen. En wie de vreugde-uitbarstingen van honderdduizenden mensen heeft gezien die denken dat ze Pinochet hebben weggestemd, beseft dat er heel snel "iets" moet gebeuren, "iets" moet veranderen. Anders is het referendum een maat voor niets geweest. Dan kan men zeggen dat de oppositie inderdaad in de val is getrapt door spelregels te aanvaarden die enkel waren bedoeld om het bestaande systeem te bestendigen. Het is een verwijt dat men nu al kan horen: "Sommigen die gisteren nog het hoofd van de tiran eisten, nemen er nu genoeg mee dat hij zich beter kant".

Francine Mestrum

Straatrellen en plunderingen legden het zakencentrum van Algiers in puin. De Algerijnse regering reageerde door de staat van beleg af te kondigen. Het bericht lijkt banaal. Want waar monden voedselrellen en sociale onrust niet uit in plunderingen die beantwoord worden met mitrailleurvuur? Voor de Algerijnse regering is het sein op rood gesprongen. Men zal het soberheidsbeleid op een andere wijze aan de massa moeten verkopen. Want de massa luistert niet meer naar de officiële propaganda.

Algerije heeft het voorbije decennium zware investeringsprogramma's gefinancierd met de snel gewonnen olie- en aardgasbaten. Zolang de pompen op de pijpleidingen richting Europa op volle kracht werkten, was er geen vuiltje aan de lucht. De bevolkingsexplosie en de vlucht van het platteland ving men op door middel van voedselimporten en subsidiëring

WERELD KORT

van de meeste voedingswaren. Nu de OPEC zo dood is als een pier en de olieuitvoer veel minder oplevert, moet de Algerijnse regering bezuinigen én de werkelijke prijzen in rekening brengen. Een eerste maatregel was de investeringen verminderen en de invoer van dure produkten beperken. De files voor de bakkerijen werden al maar langer. De sociale explosie van de voorbije dagen kwam ook niet als een verrassing. In november 1986 al waren er in Constantine stakingen en woelige manifestaties gesignaleerd. Vooral de jongeren keerden zich toen massaal af van het regime dat slechts in naam socialistisch wil zijn.

Ongeveer hetzelfde probleem kent Joegoslavië. Maar hier domineren dan ogenschijnlijk de nationale tegenstellingen. Joegoslavië is een lappendeken met een bevolking die zich eerder bekend tot een

subnationaliteit dan tot een overkoepelende Zuidslavische nationaliteit. De in 1980 overleden maarschalk Tito heeft dat feit steeds kunnen verdoezelen, zijn middelmatige opvolgers niet. De economische problemen oplossen is dan ook extra moeilijk in een land dat geen overheersende meerderheidsgroep heeft. De uitweg zou wel eens kunnen zijn het instellen van een militaire dictatuur aangelend met een scheut Servisch nationalisme. Het plenum van de Communistische Liga van 17 oktober zal in elk geval eerst een grote schoonmaak in de partijleiding doorvoeren. De erfgenamen van Tito staan evenwel voor een moeilijke keuze. De autonomie van de deelstaten en de provincies heeft de slagkracht van de Communistische Liga zelf aangetast. Lokale partijbaronnen zijn daarom geneigd de kaart van het subnationalisme te trekken.

(a.m.)

BEELDDE KUNST

Jan Burssens

Het gelaat als spiegel van het innerlijk engagement

Burssens behoort tot dat soort "gearriveerde" kunstenaars, die de aankomstlijn negeren, en zeker weigeren met de palm een zegerit te rijden. Hij heeft ook steeds geweigerd fabrikant van zijn eigen produkt te worden. Het commerciële is niet zijn zorg. Nochtans heeft hij reeds een prachtige carrière achter de rug (°1925). Zoals de meesten van zijn generatie is hij begonnen met op de academie van Gent academische werkjes te maken, d.w.z. Vlaams expressionistische. Maar al vlug heeft hij hiermee gebroken, misschien omdat de academie hem niet te veel te bieden had. Het buitenland was de inspiratiebron, na W.O. II.

Burssens werd abstract, schilderde de figuratie van zijn vorige generatie weg: bomen werden woud. Het abstracte van het woud is dat men doorheen het bos de bomen niet meer ziet. Abstractie is vaak uitvergroten om de materie op de korrel te nemen. Niemand zal het geloven, maar Burssens heeft nog geometrisch abstract geschilderd, d.w.z. een zinvol spel met nauwkeurig afgelijnde vlakken, uiteraard met vurig warme kleuren, het temperament van de familie Burssens kan men in de dagboeken van nonkel Gaston, de dichter, lezen. Het geslacht Burssens brengt immers sinds generaties uitblinkers voort in twee cultuurdomeinen van de mens, nl. kunst en wetenschap, geleerden en artiesten.

Gooien met verf

Het geometrisch abstract is maar een kortstondig oponthoud in het werk van Jan. Rechthoekigheid ligt hem niet. Artistieke vormgeving wordt voor hem vlug de manier om de grilligheid, de onvatbaarheid van de dingen weer te geven. Burssens wordt geïntrigeerd door het spontane verloop van zijn schildersmedium. Het is alsof hij zo weinig mogelijk nog zelf een inbreng wil hebben. Wat is er mooier dan de verfvlekken die morsig over de verfpotrand naar beneden glijden? En hoe mooi korzelig wordt de verfhuid niet wanneer er zand inwaait? Burssens laat maar betijen, hij gooit ermee, met de verf, hij geeft er de vrije loop aan; "écriture automatique" noemden de surrealisten dat. Natuurlijk is dit maar schijn. Het hoeft geen betoog dat spontaneïteit niet bestaat, tenzij als hogere vorm van beheersing. Een pure verfatleet is Burssens echter ook weer niet. Hij zou het allicht eens zijn met Claude Lévi-Strauss die de abstracte kunst bekritiseert als de poging een taal te creëren

zonder ze ooit te kunnen gebruiken. De vorm om de vorm kan hem niet zeer lang boeien. Burssens is abstract, zal altijd abstract blijven, maar is eigenlijk nooit abstract. Zijn vormexperiment begint te leven. Een verfbrei wordt vlug een kosmisch landschap, of de organische structuur van het botanische.

Verrottingsproces

Maar ook de abstracte kunst in de zin van de "voorstelling" van abstracte begrippen blijft hem niet boeien. Langzaam verschijnen, als spoken uit een mocras, figuren. Eerst schaduwen van menselijke wezens, dan duidelijk herkenbare personages, symbolen van onze cultuur, negatieve of positieve (of een mengeling van beide), helden of verschrikkingen, Hitler of Kennedy, maar steeds op hun menselijke kant, want Burssens is geen moralist, geen ideoloog, geen verheerlijker van mooie ideeën, maar een mens die de mens toont, d.w.z. zichzelf; en menselijkheid is kwetsbaarheid, en vooral bewustzijn van kwetsbaarheid. Menselijkheid is ook sterfelijkheid. Uiteindelijk is leven een verrottingsproces. Het lot van de appel is op tijd te rotten niet ver van de boom. De mens permittieert zich in de kosmos echter de luxe het leven niet als een verrottingsproces te zien. Hij aanvaardt niet dat zijn existentie maar een estafetteloopje is dat leven verwekken afwisselt met ontbinding, tussen beide polen wil hij nog iets zinvol doen. De beeldideologie van Burssens situeert zich in die zin volledig binnen de existentiële filosofie. Cultuursymbolen zijn ook zijn Che

Guevara's en Marilyn Monroe's, de ene als voorbeeld van het links maatschappijkritisch protest tegen de onderdrukking van de derde wereld, de andere als fantasieconstructie van een Westerse onderdrukte seksualiteit. Burssens maakt er geen affichefiguren van, maar analyseert hun innerlijke verscheurdheid, hun werkelijkheid van de binnenkant, zoals hij het zelf graag noemt.

Individualisme

Nadien komen een reeks portretten waarin de culturele symboolwaarde sterk verminderd is. Burssens wordt als het ware individualistischer. Dit individualisme, enkel te verstaan als doorgedreven interesse voor het individu zelf, stijgt ten top wanneer hij ganse tentoonstellingen zelfportretten toont, die echter geen zelfverheerlijking inhouden, maar eerder begrepen kunnen worden als onderzoek naar de menselijke emoties, die uiteraard op het gelaat te lezen staan. Hij doet dit tevens naar aanleiding van figuren die hem nauw aan het hart liggen.

In de Ceder kan men o.a. Artaud, Stravinsky, Picasso, Cézanne, Van Gogh, Baudelaire, Monk, Bacon en Bonnard zien. Burssens brengt hun innerlijk leven in kaart, hun menselijkheid waarin ze zo specifiek zijn, maar tegelijk zo universeel lijken. Hun fysionomie is voor Burssens een menslandschappelijk gegeven.

In de nieuwe galerij Sabine Wachters toont Burssens zijn laatste evolutie. Hij heeft wat afstand genomen van zijn wereldse personages. De kleine dingen waaraan hij groot belang hecht, uit zijn onmiddellijke omgeving zijn nu voorwerp van zijn artistieke interesse geworden. De kat, de hond, of het mooie Afrikaanse Dogonbeeld, dat zijn tafel siert, worden vanuit verschillende invalshoeken getoond. Ook in wijzigende sferen. Hij roept rond zijn tekeningen een zeer speciale sfeer op door het aanbrengen van zeer lichte pastelkleuren, die hij toch op hun soberste houdt. Zeer teder, zeer sereen. Het lijken wel ingebeelde dagboekmijmeringen, ja dat is het: Jan groet 's morgens de dingen.

Willem Elias

Sabine Wachters Fine Arts
Golvenstraat 11, 8300 Knokke-Zoute
050/61 58 35
Open van 10 tot 13 uur en van 14.30 tot 19 uur
Dinsdag gesloten. Tot 20.11.'88

De Ceder
Parijsestraat 34, 9800 Deinze, 091/86 30 28
Tot 30.10.'88

Tender Prey heet de recentste elpee van Nick Cave and the Bad Seeds. Een dubbelzinnige titel, die zowel kan slaan op "tedere prooi" als op "pijnlijke buit". Ik opteer voor het laatste, gezien Nick Caves voorgeschiedenis.

Cave groeide muzikaal op in de post-punkperiode, eind jaren zeventig - begin jaren tachtig. Zijn hobbyclubje heette toen The Birthday Party, een groep die in tegenstelling tot wat de naam laat vermoeden chaotische, zwartgallige muziek maakte. Vooral niet geïnspireerd door de gangbare normen van goede smaak. Critici plakten er de term "pokkenherrie" op en het resultaat van de hersenspinsels van de door drugs en alcohol bedwelmd groepsleden geleet inderdaad meer op lawaai ("noise") dan op definieerbare, aan enig ander genre gelieerde muziek.

Na de split van The Birthday Party ging Cave solo. Met de nodige bijval binnen

MUZIEK

Tender Prey

een beperkte, maar fanatieke groep aanhangers. De muziek van Cave klinkt minder agressief dan bij The Birthday Party, al blijft de toonaard morbide. De dood, depressies, het niet bereiken van het vooropgestelde doel: het zijn steeds weerkerende thema's bij Cave. Enigszins sarcastisch zou je dit muziek voor zelfmoord-adepten kunnen noemen. Scheermes-rock. De drugverslaving van Cave en de ermee gepaard gaande wilde verhalen doen zijn reputatie van "outlaw" alle eer aan.

De stage act van Nick Cave and the Bad

Seeds (alleen die naam al!) is even zwartgallig als de muziek. Het publiek wordt ondergedompeld in een sfeer van wanhoop en ontmoediging, gebracht op een cynisch-morbide wijze. Nochtans is *Tender Prey* de meest toegankelijke Nick Cave-elpee, zowel thematisch als qua klankkleur. Inderdaad klankkleur, voor het eerst is de muzikale verpakking niet uitsluitend zwart van tint. Het lijkt erop dat Cave voor het eerst een bos door de bomen ziet. Voorlopig blijven de bladeren echter nog donker. Misschien, ook, is het gewoon een "humoristische" plaagstoot van deze poëet van het No Future-syndroom.

Frank Van Laeken

Nick Cave and the Bad Seeds concerten op woensdag 19 oktober te 20 uur in de Brielpoort te Deinze. Tickets kosten 480 frank. Info: 091/86.74.58.

BOEK

De facteur van Neruda

Er is iets met postbodes en hun relatie tot de kunst. Zo was er bij voorbeeld die gekke facteur Cheval die tijdens zijn rondevolgende steentjes en prulletjes oprapte en daarmee het meest dadaïstische kunstwerk ter wereld creëerde. Een andere brievenbesteller, de Spanjaard Pedro Almodovar, maakt nog steeds films die razend populair zijn bij het jonge Spaanse publiek, en in het boek van James M. Cain belt de postbode altijd tweemaal, althans dat vertelt de titel want in de hele roman komt geen man of vrouw met dat beroep voor.

En nu is er de roman van de Chileen Antonio Skármeta (1940) waarin ons verteld wordt dat Mario Jiménez in juni 1969 een nieuwe baan aannam, namelijk die van postbode in het gehucht waar de dichter Pablo Neruda woonde (Isla Negra). Mario Jiménez is van nature eerder een lanterfanter en dat komt goed uit want in zijn nieuwe baan heeft hij slechts één klant: Pablo Neruda. Van zijn eerste salaris koopt hij o.m. "Odas Elementales", niet zozeer met de bedoeling deze prachtige nerudiaanse gedichten te lezen maar eerder om ze te laten signeren door de meester en er daarna mee te pochen bij de prachtig mooie vrouwen die hij ooit eens zou ontmoeten. Maar ongewild komt hij onder de indruk van Neruda's taalgebruik en hij ontdekt op een manier die door Skármeta op een verrukkelijke wijze beschreven wordt, het begrip metafoor, de manier waarop je iets kan beschrijven

door het te vergelijken met iets anders. Van dan af is er geen houden meer aan: Mario Jiménez raakt bezeten door de persoon van Neruda en zijn dichtkunst. Zo wordt heel deze roman met zijn soms picareske inslag verweven met de poëzie van Neruda, maar ook met die van Dante: als Mario smoorverliefd wordt, heet zijn geliefde, die hij slechts na veel plezierige ontberingen mag bezitten, Beatriz.

Ondertussen wordt ook de politiek niet uit het oog verloren. Neruda wordt gevraagd zich kandidaat te stellen voor het presidentschap, maar het is ten slotte Allende die in 1970 verkozen wordt. De manier echter waarop Skármeta over politiek spreekt, is ironisch en poëtisch tegelijkertijd. De tekortkomingen worden niet verdoezeld, maar ze worden geïntegreerd in het dichtsterlijke universum van het hoofdpersonage, Mario Jiménez, die model staat voor de poëtische eenvoud van Neruda's gezangen en die terzelfder tijd de stem meekrijgt van de verzuchtelingen van de gewone Chileen die het soms ook knap lastig had met de dagelijkse tekorten. Politiek gezien kun je zoiets slechts verstaanbaar maken voor gelijkgestemden, maar in deze roman, met zijn vriendelijke ironie, wordt een en ander voor iedereen begrijpelijk via de eigen-

lijke protagonist: de poëzie, deze grote vertrooster. Op die manier wordt het aanemelijk dat ook onder Allende fouten begaan werden, maar eveneens wordt gesuggereerd dat Neruda's eenvoudige barokke gedichten de ellende draaglijker konden maken en dat is de mooiste hulde die men de poëzie kan brengen.

In deze roman staan ook vriendelijkheid, tederheid, zachte ironie en erotiek centraal, maar het culminatiepunt van dit niet-poëtische proza dat toch poëzie is, vormt de beschrijving en evocatie van van de dood van Neruda over wie Eduardo Galeano in zijn "Kroniek van het vuur" (Van Gennep/Novib 1988) opmerkt dat zijn dood niet genoeg was omdat Neruda een man is van lange overleving: daarom vermoordden de militairen ook nog zijn bezittingen. Aan het sterfbed van de dichter staat in Skármeta's roman de postbode Mario Jiménez, overmand door verdriet. Het fascisme staat al voor de deur, het leven sterft, het bloed komt tot rust tot de nieuwe beweging breekt en de stem van de eeuwigheid weerklinkt. Zo staat het in Neruda's gedicht. En als in zijn laatste speech Allende spreekt van "de brede lanen die zich opnieuw zullen openen", is dat misschien geen grote poëzie, maar het toont wel aan dat in elke Chileen een dichter verborgen zit.

Wim van Rooy

Antonio Skármeta "Brandend Geduld" bij Van Gennep, 1988, 560 fr.

FILM

Die Hard

Voor mijn part hoef je niet te weten wie Shakespeare is. Je moet met geen computers overweg kunnen. Je mag de achternaam van Jezus vergeten. Maar Die Hard moet je zien! Een ongeschonden superieur glanspunt in de filmgeschiedenis.

Bruce Willis (uit *Moonlighting*) speelt de rol van een Newyorkse politiedetective met een overdosis van onvervalst machismo. Hij bezoekt zijn vrouw in LA. Het gaat al zo'n jaartje niet te best met hen. Ze is mooi en heeft plots het plan opgevat om vrij te zijn en carrière te maken. Bruce weet hoe laat het is en trekt het huis uit. Na zes maanden (op 23 december) komt hij terug op haar uitnodiging. Hij arriveert op een glamoureuze feest en terwijl hij in zijn onderhemd in de badkamer staat (dat is dan meteen ook het alibi om, de volledige film door, in hetzelfde plunje rond te dartelen) wordt het appartementsgebouw bestormd door terroristen. Het is een filmtechnisch meesterwerk met de beste shots die ik ooit heb gezien. Richard Edlund (visual effects) overtreft zichzelf met de scène van de uit-het-raam-vallende terrorist. *Die Hard* bruist van de span-

ning, bulkt van de spitsvondigheden, zit vol goeie dialogen en is een bloemlezing van structurele vondsten. Zo laat John Mactiernam, de regisseur, de chauffeur van een limo een gehele film in een garage zitten om in de laatste minuten één heldendaad te verrichten. Het personage van de LA-politieman die met Bruce in contact komt, doet de kijker ontvonken in een ronkende sympathie. De FBI (agent Johnson en special agent Johnson), het volledige politieapparaat van LA en de TV-ploeg worden gedurig gepersifleerd. Het is de eerste keer dat ik het publiek in de zaal hoorde applaudiseren na de film.

Als je besluit naar *Die Hard* te gaan, probeer dan de 70 mm-versie te zien in Kinopolis, zelfs Mactiernam was hiervan onder de indruk. Het is een actiefilm en je moet er voor in de stemming zijn. Maar als je op die avond niet was uitgenodigd op

een trouwfeest en je vrienden wel; als je in plaats daarvan als oppas dient voor drie kinderen van de familie, die amper kunnen lopen; en als je daarmee dan naar *Die Hard* trekt, wel dan ben je in de stemming. Dan mep je op smoelen, schiet je in magen, stop je handgranaten in broeken en mik je met een raket op het gebouw waar het feest loopt en hoop je dat het gehele zootje de lucht in gaat. Nadien ga je dan gelouterd buiten op de tonen van de generiek "Alle Menschen werden Brüder". Het is tenslotte kerstmis in de film. Nog iets. Het personage van Bruce Willis is niet statisch. Hij verandert (en dit in een Amerikaanse, commerciële productie). Door al dat nekken breken en schieten beseft Bruce dat zijn vrouw gelijk heeft (het kan ook vermoeidheid geweest zijn). Hij zegt "Het heeft lang geduurd eer ik besepte wat een lul ik was". Ik heb er zelf ook een tijdje over gedaan.

Walter De Brouwer

(*Die Hard*, regisseur John Mactiernam; producers Joel Silver en Laurence Gordon; visual effects Edgar Edlund; muziek Michael Kamen).

TELEVISIE

Verwarring alom bij de verkiezingsshow

De verkiezingsshow op de BRT mag dan al opgesmukt zijn met muziek en interviews, de meeste mensen kijken om de resultaten. Een computer verwerkt die resultaten in grafische voorstellingen op het scherm. Tegelijkertijd leest de presentator ze voor. Dit systeem is nu al een tijdje in gebruik, maar de informatica staat niet stil en voor elke verkiezing zijn nieuwe computerprogramma's uitgewerkt om de informatie doeltreffender te verwerken en voor te stellen.

Voor de gemeenteraadsverkiezingen had Tobback, als verantwoordelijke minister, geweigerd om een experimentele computervergelijking met de vorige parlementsverkiezingen zomaar te laten uitzenden. Te oordelen naar de last die men afgelopen zondag had met de gewone computerprogramma's, had de minister geen ongelijk.

Tijdens de verkiezingsshow seinde de computer twee verschillende beelden. Heteerste was een tabel met het stemmen-aantal in percentage uitgedrukt van de nieuwe en de uittreedende gemeenteraad. Het tweede was een grafische voorstelling van de nieuwe zetelverdeling als "delen van de koek" (in dit geval eerder delen van een Goudakaas, maar dat doet

er niet toe). Het tweede beeld gaf geen vergelijking zodat de kijker enkel via het voorgelezen commentaar kon uitmaken welke verschuivingen er zich hadden voorgedaan, nochtans een vrij belangrijk gegeven bij verkiezingen.

Verder had men bij het ontwerpen van de koek/kaas enkel oog voor de traditionele partijen. De anderen werden in een grijs vakje ondergebracht met als titel "anderen", zodat men vaak in het ongewisse bleef of het om een zetel van Agalev ging, of van het Vlaams Blok, of van de lijst "Putte Vooruit". Vermoedelijk moest de presentator zich aan de computer aanpassen, want het beeld verscheen vaak voor het einde van het commentaar, dat dan onmiddellijk werd afgebroken. Geklungel dus.

Gelukkig is er teletekst. Men beloofde ons een doorlopende uitzending van de resultaten na de verkiezingsshow. En er werd inderdaad doorlopend tekst uitgezonden: een fraaie tabel met de resultaten in per-

centages en in zetelverdeling van de oude en de nieuwe raden met gebruikelijke plus- en mintekens om op een verschuiving te wijzen. De gemeenten werden gegroepeerd per provincie en naar grootte. Met zoveel technische incompetentie echter dat het onmogelijk was de tabellen te lezen.

Eerst bleef het titelblad hangen voor de eerste paar resultaten in elke groep, zodat we wél resultaten kregen maar niet wisten waar die vandaan kwamen. Daarna kregen we een volledige tabel per gemeente maar zonder het vorige scherm uit te wissen. Aangezien er in de Brusselse agglomeratie veel meer partijen meedoen dan in, bij voorbeeld, Meise, werden de resultaten voor Brabant hallucinant. Ik neem aan dat de bovenste vier of vijf regels inderdaad betrekking hadden op Meise, maar dat ze daar twee SP-ers hebben en dat de Franstalige UDRT er zo'n goede score maakte in 1982 moet ik op rekening van teletekst schrijven. Ik heb mijn TV uiteindelijk afgezet bij een Limburgs resultaat met meer dan 170% van de stemmen vermeld.

Toch lief van de BRT om zo'n goede reclame voor de kranten te maken.

Frank Winter

Het Brussels kluwen

Brussel wordt eindelijk uit de koelkast gehaald : als "Brussels hoofdstedelijk gewest" beschikken de negentien gemeenten binnenkort over een verkozen raad en een Hoofdstedelijke Executieve. De verkiezingen voor de raad grijpen -als alles goed gaat- plaats in juni van volgend jaar, samen met die voor Europa ; daarna zal Brussel worden bestuurd door een executieve van vijf ministers, waarvan minstens twee behoren tot de zwakste Brusselse taalgemeenschap.

Een nieuwe situatie dus, en duidelijk één die het gevolg is van de algemene trend naar communautaire pacificatie. Die trend viel ook waar te nemen in de afgelopen hoofdstedelijke campagnes voor de gemeenteraadsverkiezingen. Daarbij werden de aloude communautaire thema's nauwelijks nog aangeroerd, een paar archaische zinsneden van verlopen fanatici niet te na gesproken. Zelfs het F.D.F. plaatst tegenwoordig Nederlandse woorden op sommige van haar affiches.

Manhattan-project

Wanneer één thema aan belang inboet, is er meer plaats voor een ander. De bezorgdheid om stedenbouwkundige problemen maakt duidelijk opgeld. Enigszins paradoxaal, want de gemeenten, en dus ook hun bestuurders - hebben op dat gebied meestal een niet al te fraaie rol gespeeld. De naam Noordwijk spreekt in dat verband boekdelen.

Daar had, in de jaren zeventig, immers het Manhattan-project moeten verrijzen -een megalomaan visioen van een bepaald soort hoofdstedelijke politici en de daar rond hangende speculanten over een Brussel als gigantisch kantoor- en dienstencentrum. Zover is het, dank zij de inspanningen van talrijke wijk- en leefmilieuorganisaties, alsnog niet gekomen, maar sommigen blijven (onder het alibi van "Brussel Europese hoofdstad") ervan dromen. En ze worden in hun droom, net zoals vroeger, gesterkt door de institutionele structuur van de Brusselse agglomeratie.

De agglomeraties is namelijk niet meer dan een conglomeraat van negentien gemeenten, met grillige territoriale afbakening. Zo wordt bijvoorbeeld Elsene doorsneden door een strook Brusselse Louisalaan, en is Sint-Joost-ten-Node niet meer dan een enclave tussen Brussel en Schaarbeek. Territoria met een verloren realiteit, te ver van de burger verwijderd en al evenmin uitgerust om een globale stedenbouwkundige visie te ontwik-

Stedebouw en architectuur : het zijn zaken waar niemand omheen kan, al was het maar letterlijk.

Immers, waar geleefd wordt, wordt gebouwd. En in een stad wordt véél geleefd.

Over bouwen, breken en alles wat ermee samenhangt, zal "Urbi et Orbi" het in regelmatige afleveringen hebben. En in de eerste daarvan wordt, in de mate van het mogelijke en met de focus op de gevolgen voor de ruimtelijke ordening, gepoogd het institutioneel kluwen dat Brussel is, te ontwarren.

kelen ; enkel Brussel-stad beschikt daarvoor over een administratie.

Het gevolg daarvan is niet alleen de onmogelijkheid de evolutie van de stedelijke ruimte te plannen, maar ook een ietwat ridicule concurrentieslag van de gemeenten om hun problemen op elkaar af te schuiven en investeerders aan te lokken. Zie bijvoorbeeld de slag van Schaarbeek en Sint-Gillis om een T.G.V.-terminal.

Ook het Manhattan-project was hiervan een voorbeeld. De Noordwijk ligt immers gespreid over drie gemeenten, Brussel, Schaarbeek en Sint-Joost. Handig gebruik makend van die territoriale bijzonderheid, pasten de promotoren er een uitgekookte verdeel-en-heerspolitiek toe : op de duur wist niemand behalve zij wat wél of niet was toegestaan, toegekend of afgewezen. En een overkoepelend orgaan dat in de warboel klaarheid kon scheppen, was onbestaand.

Agglomeratieraad

Onbestaand ? Niet helemaal : er was de agglomeratieraad. Verkozen in 1972, kreeg deze wel bevoegdheden inzake ruimtelijke ordening toegewezen. De raad bestaat overigens nog steeds, maar tijdens haar zestienjarig bestaan is ze, tegen haar eigen statuten in, niet één keer

herkozen. Daardoor is de agglomeratieraad een F.D.F.-bastion gebleven, maar dan wel één met weinig of geen macht. De politieke krachtsverhoudingen zijn in Brussel immers zodanig gewijzigd dat de raad stukje bij beetje opnieuw haar bevoegdheden heeft moeten inleveren. Logisch maar jammer, want ze heeft enkele lovenswaardige initiatieven op haar naam staan : de renovaties in en rond de Kruidtuin bijvoorbeeld, of het behouden en restaureren van de sierlijke Wolstraat nabij het Justitiepaleis. Een mooie, maar voorbijgane tijd ; momenteel zijn de verantwoordelijkheden en bevoegdheden weer versnipperd tussen de gemeenten, de provincie, de G.O.M.'s, de Vlaamse en Waalse gewestregeringen, de nationale regering ...

Overzichtelijk

Maar dank zij de recente beslissing van de ministerraad om Brussel tot een volwaardig gewest om te vormen, met verantwoordelijkheid, onder meer voor ruimtelijke ordening, ontstaat eindelijk de mogelijkheid om tot een globaal stedenbouwkundig beleid te komen. Met dien verstande evenwel dat de nationale regering nog steeds voogdij behoudt over grote infrastructuurwerken en verkeerszaken om "de internationale rol en de hoofdstedelijke functie van Brussel" te vrijwaren. Daarbij kan zij ordinanties en arresten van de Hoofdstedelijke Executieve opschorten en zelfs opheffen, wanneer een dubbele meerderheid in de Kamer van Volksvertegenwoordigers wordt bereikt.

Zorgen voor later. Van belang is dat er eindelijk een overzichtelijke situatie wordt gecreëerd, waarbij de verschillende bevoegdheden duidelijk kunnen worden afgebakend. Dit impliceert geen a priori verbetering van het stedenbouwkundig beleid. Het gevaar bestaat dat het mank lokaal beleid gewoon naar regionaal niveau wordt overgeplant. De centralisatie van verantwoordelijkheden klaart wel het institutioneel imbroglio wat op. En dat speelt dan weer in de kaart van de buurtcomités en leefmilieu-organisaties die tot nu toe het meest hebben bijgedragen tot de verdediging van het stadspatrimonium, en nu uiteindelijk een volwaardige gesprekspartner/tegenspeler krijgen. En de gemeenten ? Het verkiezingscircuit heeft op volle toeren gedraaid, maar gaan de artiesten geen transfer aanvragen ?

Maandag 19 september. Op het Franse Antenne 2 is het actualiteitenmagazine "La Marche du Siècle" integraal gewijd aan het Franse medialandschap. Gedurende twee volle uren wordt met deskundigen en direct betrokkenen gedebatteerd over de verschuivingen binnen de Franse media. Tijdens de prime time-uren een avondvullend praatprogramma brengen over de media, je zet het op de BRT nog niet zo snel gebeuren. Toegegeven, de Fransen houden misschien meer van causerieën en het Franse medialandschap is nog veel meer in beroering dan het onze. Maar toch is het erg tekenend: in Frankrijk staat de mediaproblematiek duidelijk veel meer op de agenda van de publieke discussie.

In België daarentegen is een maatschappelijk mediadebat nog nooit echt van de grond gekomen. De politisering van de media (zowel van de openbare omroep als van de geschreven pers) heeft zich in dit land zodanig doorgezet dat de mediadiscussie enkel gevoerd wordt door partijpolitici en (vaak aanverwante) commerciële groepen. De gehele heisa rond het opstarten van de Vlaamse commerciële televisie is hiervan een mooie illustratie. Kenmerkend voor dergelijke discussies is dat men het vooral heeft over de praktische modaliteiten (bijvoorbeeld wie mag er aandelen hebben in die commerciële televisie), maar zeer zelden over fundamentele beleidsprincipes (heeft bijvoorbeeld het publiek wel behoefte aan zo'n commerciële zender?).

Waarom zo'n essay?

Omdat dit weekblad zich onder andere als taak heeft gesteld om de maatschappelijke discussie te stimuleren, ligt het voor de hand dat het ook een bijdrage wil leveren voor het op gang brengen van een mediadiscussie. Vandaar dat de verantwoordelijken voor de mediarubriek het plan hebben opgevat om, naast de verslaggeving over de media, maandelijks een media-essay te publiceren. Het is de bedoeling dat in deze essays ideeën verzameld worden en media-standpunten geformuleerd en, indien nodig, met elkaar geconfronteerd worden. Gezien de zeer snelle technologische evolutie waarin de media vandaag de dag verzeild zijn, gaat de energie van media-verantwoordelijken en -onderzoekers immers grotendeels naar het "reconstrueren" en in kaart brengen van deze evolutie, terwijl er slechts weinig tijd overblijft om over die evoluties na te denken. Deze media-es-

Openbaar mediadebat ? Nooit van gehoord !

KONING, KEIZER, ADMIRAAL,
POPLA GEBRUIKEN ZE
ALLEMAAL !

says willen dan ook vooral ruimte creëren voor dergelijke denkoefeningen in verband met de media. Dit eerste essay wil dan ook een uitnodiging zijn, gericht tot alle onafhankelijke media-deskundigen (zowel binnen als buiten de academische wereld), mensen die in de media werkzaam zijn en die mensen die met de media-problematiek sterk begaan zijn, om aan dit debat te participeren.

Toestanden

Bij wijze van aanloop lijkt het me nuttig het eerst even te hebben over het blad zelf waarin deze mediadiscussie kan worden gevoerd. Welke functie kan een blad als Toestanden hebben binnen het geheel van de Vlaamse media en voor welke problemen zal het in de aanloopfase komen te staan?

Nu de feestvreugde, die gepaard ging met de geboorte van dit blad al wat is weggeëbd, is het belangrijk de betekenis van dit blad nuchter en zo realistisch mogelijk in te schatten. Het is duidelijk dat dit blad vooralsnog geen aardverschuiving zal teweeg brengen in het Vlaamse medialandschap. Dit weekblad kan zeker niet opboksen tegen een blad zoals Knack. Daarvoor beschikt het immers over onvoldoende middelen en mensen. Maar het is evenzeer duidelijk dat dit ook nooit de bedoeling van de initiatiefnemers is geweest. Dit project werd van bij de aanvang niet opgezet om daarmee een massapubliek te bereiken. De functie van dit blad dient dan ook op een ander niveau gezocht te worden. Het wil

vooral een politiek en cultureel discussieforum bieden aan de progressieve beweging in Vlaanderen. Eric Corijn heeft bij de presentatie van het eerste nummer duidelijk gesteld dat dit blad zich vooral wil richten tot de "progressieve intelligentsia" in Vlaanderen. In die zin kan dit blad als een boeiende uitdaging beschouwd worden voor diezelfde "progressieve intelligentsia". In een aantal progressieve middens wordt dit blad beschouwd als een goedbedoeld initiatief, dat echter wel eens snel aan een overdosis idealisme zou kunnen ten onder gaan. Hoewel ikzelf zeker niet uitgesproken optimistisch ben in verband met de levenskansen van dit blad, toch denk ik dat het al dan niet slagen van dit project op de eerste plaats iets zal duidelijk maken over de "progressieve intelligentsia" zelf. Bestaat er binnen de Vlaamse progressieven nog wel voldoende intellectuele slagvaardigheid om zo'n project in leven te houden, of is men daarentegen ingedommeld in een vrijblijvend en comfortabel scepticisme? Het feit dat progressief Vlaanderen voor deze politieke uitdaging gesteld wordt, lijkt me momenteel de belangrijkste functie van dit weekblad te zijn.

Progressieve intelligententsia

Maar hiermee is uiteraard niet alles gezegd. Dit blad heeft ongetwijfeld nog heel wat problemen op te lossen en het zal de onvermijdelijke groeipijnen, eigen aan elk opstartend blad, moeten doorstaan. Het blad heeft bijvoorbeeld sterk af te rekenen met de spanning die er op dit moment bestaat tussen de vorm, de inhoud en de periodiciteit. Vormelijk oogt het als een "ernstig" blad (zeer weinig foto's), waarin je lange, analytisch-beschouwelijke artikels verwacht. Deze verwachting kan echter inhoudelijk nog onvoldoende waargemaakt worden: het merendeel van de artikels hadden eigenlijk even goed in De Morgen kunnen staan. En als deze inhoudelijke invulling dan ook nog moet gerealiseerd worden met de periodiciteit van een weekblad, is het duidelijk dat hier nog heel wat werk te wachten staat. Het blad is dus inhoudelijk nog op zoek naar een eigen identiteit. Wat zeer logisch is, andere weekbladen hebben daar maanden, zoniet jaren, over gedaan. En het zou natuurlijk heel wat helpen indien de "progressieve intelligentsia", die aan de wal staan toe te kijken, een handje zouden toesteken.

Hans Verstraeten

OVER KREKELS EN MIEREN

Heel wat economische, sociale en culturele initiatieven in Vlaanderen zouden van de grond komen als ze professioneel advies én startgeld ontvingen. Daarom werd *Netwerk Vlaanderen* opgericht. Sinds juni 1982 zoekt dit *solidariteitsfonds* financiële middelen bijeen en stelt die ter beschikking van groepen en organisaties die echt werk maken van nieuwe ideeën. Ideeën rond tewerkstelling, milieu, gezondheid, welzijn, cultuur en opvoeding. Netwerk Vlaanderen doet dit op een deskundige manier. Wars van bevoogding of administratieve willekeur. Vanuit

de gedachte dat idealisme perfect te rijmen valt met professionalisme en economische leefbaarheid. *Vernieuwende initiatieven* die aan de basis ontstaan in de sociale, culturele en welzijnssector kunnen rekenen op Netwerk Vlaanderen. Reeds 120 projecten deden beroep op haar diensten; *levensvatbare projecten* uit alle hoeken van Vlaanderen: van een boerderij voor minder-validen tot een recyclage-bedrijfje; van alfabetiseringsprogramma's tot een organisatie voor mediaondersteuning. En sinds kort werd ook *Toestanden als project erkend*.

Bewust sparen is Krekelsparen ...

Eén van de financieringsbronnen van Netwerk is het 'Krekelspaarsysteem'.

Voor mensen die bewust willen sparen heeft Netwerk Vlaanderen in samenwerking met de ASLK de formule *Krekelsparen* opgezet. De overeenkomst houdt in dat Netwerk een vorm van "*commissiebon*" ontvangt voor alle nieuwe spaarders die door haar worden aangebracht. Dat bedraagt *meer dan één procent* van het bedrag dat de Krekelspaarder gedurende een jaar op zijn spaarrekening heeft.

Met Krekelsparen doet de spaarder *geen verlies*. Integendeel, de rente op het spaargeld blijft onaangetast, de getrouwheidspremie blijft geldig en verder blijft men van alle voordelen van de 'gewone' ES-spaarrekening bij de ASLK genieten.

Wel kan de Krekelspaarder een *vrijwillige renteaafstand* doen, voor de gehele rente of voor een bepaald percentage. Maar dat blijft een keuze die de spaarder zelf op het Krekelspaarformulier (de 'Krekelbon') aanduidt.

... ook sparen voor Toestanden,

Om haar slagkracht te verhogen doet Netwerk een beroep op derden om spaarders aan te zetten tot Krekelsparen. Daarom ontvangt *Toestanden* op haar beurt *0,6 % van de totale spaarinlage* van de Krekelspaarders die door haar worden aangebracht.

Hoe word je nu Krekelspaarder voor Toestanden?

Het kost je geld noch moeite:

- *Je hebt nog geen ES-Rekening? Open er één* bij de ASLK. Tegelijkertijd geef je de ingevulde en ondertekende 'Krekelbon' af aan het loket. Zij zorgen ervoor dat het formulier bij Netwerk terecht komt.

- *Je hebt al een ES-Rekening bij de ASLK? Zet deze dan om in een Krekelspaarrekening* door de 'Krekelbon' terug te sturen naar Netwerk Vlaanderen (Liedtsstraat 27-29 te 1210 Brussel) of af te geven aan een ASLK-loket.

Door de aanduiding bovenaan de bon weten de ASLK en Netwerk dat je voor Toestanden wenst te sparen.

Verdere informatie bij:

Netwerk Vlaanderen, 02/241.19.97
Toestanden, 02/513.02.16

Geef deze bon af aan een ASLK-agentschap of zend hem naar Netwerk Vlaanderen
Liedtsstraat 27-29 te 1210 Brussel

DOE DE KREKEL!

Toestanden
87/80

Ja, ik Krekelspaar

Daartoe geef ik volmacht aan de verantwoordelijke van Netwerk om op bedoelde ES-Rekening de interestberekening jaarlijks te consulteren waarbij Netwerk zich verplicht tot de strikste confidentialiteit.

Facultatief: tevens wil ik interesten als gift afstaan aan Netwerk Vlaanderen vzw ten bedrage van

de gehele interest

een kwart van de interest

de helft van de interest

een tiende van de interest

Naam en voornaam: _____

Adres: _____

Postnummer en gemeente: _____

Datum en plaats van geboorte: _____

Nummer van de ES-Rekening waarop ik aan Krekelsparen wens te doen: _____

(bij bestaande rekening)

(bij nieuw te openen rekening)

Datum en handtekening: _____

Je wil aan Krekelsparen doen op een ES-Rekening die niet uw naam en adres draagt (ander adres, partner, vereniging, vzw ...)?

Geef dan hier de juiste benaming en het adres van de rekening:

Naam: _____

Adres: _____

Postnummer en gemeente: _____

IN TE VULLEN DOOR DE LOKETBEDIENDE VAN HET ASLK-AGENTSCHAP:

De ondergetekende verzekert dat bovenstaande inlichtingen over de volmachtgever en zijn handtekening overeenstemmen met de desbetreffende aanduidingen op zijn identiteitskaart nr:

Handtekening en stempel ASLK:

DOSSIER

Georges Debunnes memoires

De roodhuid heeft weer zijn zeg

Georges Debunne was de man die het ideologische ABVV-congres van 1971 (over de arbeiderscontrole) beheerste. Maar hij was dan ook verantwoordelijk voor de allereerste teksten van dat congres, geschreven door de professoren Janne en Spitaels (jawel) om uit te leggen dat de klassenstrijd niet langer van tel was. De heftige reactie tegen die teksten werd door opgevangen door een tekst over de arbeiderscontrole af te stoffen. Ze kwam zowel aan links als aan rechts tegemoet: geen "utopisch"

zelfbeheer, maar ook geen medebeheer. Voor sommigen betekende dit een zetel in de Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappij, voor anderen de directe confrontatie in het bedrijf. Het is niet voor niets dat Debunne bij velen de reputatie heeft van de man die het ABVV bijeen hield ondanks de neiging van die vakbond om uiteen te spatten. Hij heeft nu pas zijn mémoires gepubliceerd. Worden we daaruit wijzer over wat gebeurd is?

Dat Georges Debunne een boeiend verteller is, zal ik niet beweren. Zijn memoires, die bij Kritak verschijnen, zijn eerder beschouwend van aard. De feiten worden droog opgesomd, alsof de vroegere secretaris-generaal van het ABVV dagen aan een stuk in zijn archief is gaan graven en het materiaal volgens thema heeft gersangschikt. Het kan natuurlijk ook zijn dat de loopbaan van een vakbondsleider hoofdzakelijk achter een bureau verloopt, naast urenlange onderhandelingen met patrons en overheid, geworstel met statuten, organogrammen en dergelijke. Het leven van Debunne heeft weliswaar wilde jaren gekend -denk maar aan de Koningskwestie of de Grote Staking van 1960-1961- maar het lijkt wel of het, toen ook al, alleen maar om congressen en

toespraken ging.

Toch heeft Debunne heel wat meegeemaakt. Als nationaal secretaris van de sector Ministeries van het ABVV vlak na de bevrijding deed hij duchtig mee aan de strijd, binnen de vakbond, tegen de communisten. Hij werd vervolgens algemeen secretaris (1947) en voorzitter (1956) van de ACOD om in 1968 Louis Major op te volgen als algemeen secretaris van het ABVV, wat hij bleef tot zijn opruststelling in december 1982.

Rode draad

Als een rode (uiteraard!) draad loopt door het boek een dubbele gedachte: "De macht van het geld is de echte macht" (blz. 117), waar Debunne meteen aan toevoegt dat hij desondanks "zijn zeg heeft gehad". De uitdrukking komt zeker een zestal keer voor. Bescheidener kan niet, zij het dat Debunne de klassenstrijd blijkbaar niet afwijst (alleen het woord zelf komt nooit uit zijn pen) en de

vakbond duidelijk beschouwt als één van de instrumenten om de maatschappij (lees: de kapitalistische maatschappij) in andere banen te leiden. Het gaat dus uiteindelijk om meer dan alleen "zijn zeg" te hebben.

En inderdaad: hij wijdt hele hoofdstukken aan een lekker verouderd begrip, de "economische democratie". Wie durft nog zo'n zwaar geladen woord uitspreken in ons neoliberal tijdperk? Debunne heeft ooit een incident uitgelokt tijdens een congres omdat hij "zelfbeheer" onaanvaardbaar achtte: "Ik bleef gewoon de duidelijke stelling van de 'arbeiderscontrole verdedigen" (blz. 151). Elders zegt hij dat "er voldoende redenen (zijn) om elke integratie in dit systeem af te wijzen" (blz. 113). Een beginselvast socialist, die

er niet voor terugdeinsde alle reclame uit "De Werker" te bannen : "Ik was ertegen dat wij leugenachtige reclame zouden brengen, of allerlei valstrikken waarin de arbeiders zouden kunnen trappen" (blz. 155).

Geen "sociale partners"

Volgens Debunne zijn er twee opvattingen over de vakbondspolitiek. "Moesten wij vrijwel uitsluitend de voorrang geven aan actie op het sociale terrein, of moesten wij ook een reëel belang hechten aan de economische problemen ?" Hijzelf kiest voor een "vakbondspolitiek die er geen vrede mee (neemt) alleen te onderhandelen over welk deel van de koek de arbeiders toekomt. In de actie, die van een socialistische vakbeweging verwacht moet worden, (moeten) de structuurhervormingen de bovenhand halen" (blz. 81). Dit laatste is een "socialistische" benadering (tegenover een "sociaal-democratische"). In de ogen van Georges Debunne kan er geen sprake zijn van de werkgevers voor "sociale partners" te houden. "Begrijp mij goed", zegt onze pedagoog-secretaris-generaal in ruste, "ik ben altijd voorstander geweest van dialoog, discussie, onderhandeling, overleg. Ik heb altijd gestreefd naar akkoorden met de werkgevers. Maar het moet duidelijk zijn dat onze belangen verschillend waren, of konden zijn. Als dat geen definitie van de klassenstrijd is, of kan zijn !

Dat de vakbond bijgevolg aan politiek moet doen, is zonder meer duidelijk. Maar Debunne legt anderzijds de nadruk op de onafhankelijkheid van het ABVV tegenover de politieke partijen. Omdat zijn boek begint vlak na de oorlog, toen hij zich als jonge onderwijzer liet overtuigen bestendige van de vakbond te worden, zijn daar de eerste hoofdstukken aan gewijd. In die dagen ging het echter om de onafhankelijkheid ten opzichte van de communisten ; Debunne herinnert met zichtbaar genoegen aan een artikel uit "Pourquoi Pas ?" dat in de jaren veertig André Renard, één van de heftigste bekampers van de communistische "inmenging", als een redder van het democratische België voorstelde.

Socialistische gemeenschappelijke actie
Als de Socialistische Gemeenschappelijke Actie te berde komt, wordt de auteur plots minder kritisch. Hij geeft wel toe dat

"verkiezingen (...) voor de Gemeenschappelijke Actie (altijd) een moeilijke periode zijn" (blz. 37), maar bekent zich als voorstander van een hechte samenwerking met de PSB/BSP. De redenering gaat als volgt : "Hoewel ik als socialist steeds trouw ben gebleven aan de partij, is het nooit bij mij opgekomen de wil of de beslissingen van de vakbond ondergeschikt te maken aan de 'oekazen' of de 'vergissingen' van de partij" (blz. 39). Nou ja. Hij stelt zonder verpinken vast dat in 1950 het nationaal comité van het ABVV "de arbeiders (aanspoorde) voor de BSP te stemmen" (blz. 27) : het zal wel een democratische beslissing van een onafhankelijke vakbond zijn, maar het is niet zeker of alle vakbondsleden hiermee opgetogen waren. Hetzelfde gebeurde enkele jaren geleden toen de Waalse Intergewestelijke van het ABVV opriep voor PS-kandidaten te stemmen. Het spreekt vanzelf dat Spitaels' machtige hand daar geen uitstaans mee had ! Tastbare bewijzen van de socialistische "inmenging" in het ABVV zijn er niet - omdat de vakbondsleiding zich telkens kan beroepen op "democratische" beslissingen die door het ABVV of haar centrales in alle autonomie zijn getroffen - maar de zaak is enigszins ingewikkelder dan Debunne ze voorstelt. Hij zit er trouwens zelf een tikje verveeld mee en, zoals een betrapte leerling, wijst hij er een andere aan : "bij het ACV, wat men daar ook van zegt, was die onderwerping aan de partij heel wat groter ! Maar daar wordt het spel onrechtstreeks gespeeld" (blz. 35). Niet onjuist, overigens. In het hoofdstuk "Alleen, of in gemeenschappelijk front ?" gaat Debunne dieper in op een kwestie die onmiskenbaar ook politieke dimensies heeft. Hij beperkt zich echter tot het zuiver syndicale en schetst hoe de idee van een gemeenschappelijk front ABVV-ACV langzaam veld won, vooral na 1968. Al heeft hij geen te hoge dunk van het ACV en diens oudvoorzitter Houthuys (die hij als mens wel waardeerde, maar "hoe hij erin slaagde zijn compromissen telkens weer te laten slikken door zijn organisatie, dat was voor mij bijna een mirakel !" - blz. 174). Debunne toont zich voorstander van dit gemeenschappelijk front "om te komen tot een economie ten dienste van allen, waarin arbeiders en consumenten echt hun woordje kunnen meespreken" (blz. 176). Voorwaarde is echter - daar schuilt het addertje in het gras - dat het ACV "rekening houdt" met "de oriëntaties in de richting van de economische democratie" van het Europees Vakverbond, waar

beide Belgische vakbonden lid van zijn. Met deze memoires heeft roodhuid Debunne "de laatste der Mohikanen" weer eens, zoals hij het zelf graag uitdrukt, zijn zeg gehad. Over syndicale onafhankelijkheid, economische democratie, gemeenschappelijk front, vakbondsorganisatie, en zelfs "het tijdperk Martens". D'r is toch iets dat enigszins verzwegen wordt, al heeft dat juist met de zo geprezen autonomie van de vakbond te maken : de scheiding, in 1978, tussen SP en PS.

Scheiding PS - SP

De communautaire tegenstellingen "vergiftigen" het politieke klimaat, zo luidt min of meer de thesis van Debunne. Vlaamsvoelendheid moet je niet bij hem zoeken. Integendeel : hij verdenkt "de andere kant" ervan, "het vel" van Edmond Leburton te hebben gewild (in 1973) omdat hij "socialist was en bovendien Franstalig" (blz. 133). Dat een Vlaming zo iets durft schrijven ! Het referendum van 1949, dat velen als een eerste teken van de "scheiding der geesten" tussen Vlaanderen en Wallonië beschouwen, krijgt volgende interpretatie : "een nadere analyse van de resultaten wees (...) uit dat in het algemeen de industriële centra (het arbeidersmilieu) meer tegen de terugkeer van de koning hadden gestemd, zowel in Vlaanderen als Wallonië, en het platteland zeker voor" (blz. 23). Zelfs de grote staking van 1960-1961 wordt in deze zin gerelativeerd. Ten eerste was het "geen politieke staking", hoe Dora Smets daarover ook dacht. Ten tweede was het niet zo dat de Vlamingen tegen en de Walen voor de staking waren : "De Algemene Centrale (...) was in haar overweldigende meerderheid tegen de algemene staking, en dat gold ook voor Luikse afdeling" (blz. 65). De hele ACOD (Vlamingen inclusief) was voorstander van de motie-Renard (algemene staking) tijdens het nationaal comité van 16 december 1960. Maar wat denkt iemand als Debunne, die in beide bureaus (van de PS en van de SP) met raadgevende stem bleef zetelen - ook na de scheiding van tien jaar geleden - over oorzaken en gevolgen van deze (toch niet onbelangrijke) gebeurtenis ? Daar hebben zijn lezers het gissen naar. Toestanden probeerde deze leemte op te vullen (zie hiernaast), ook al was Debunne hierover niet erg spraakzaam.

Serge Govaert.

Gesprek met Georges Debunne

“Ik ben lid van beide partijen”

Bij de “discrete” aanpak van de *memoires van Georges Debunne* voelt de lezer soms een behoefte om bijkomende vragen te stellen. Wij hadden een gesprek met de auteur.

Debunne lid van zowel PS- als SP-bureau “Op dat vlak heb ik nooit problemen gehad omdat ik altijd één visie heb gehad. Bijgevolg heb ik altijd dezelfde taal gesproken, in het Vlaamse SP-bureau en in het Franstalige PS-bureau. Ik ben de mening toegedaan -hoewel ik de gewestvorming in zekere mate heb voorgesteld- dat de vakbonden solidair moeten zijn.

Trouwens, als je een stap verder gaat, naar Europa toe, daar zitten ze allemaal rond dezelfde tafel. De gedachte dat men andere ideeën zou kunnen verdedigen in het één of in het andere bureau, dat gaat er bij mij niet in. Je hebt een socialistische oriëntering, je hebt een solidariteit, dan is er geen verschil. Het verschil is een gevolg van de diverse bevoegdheden, die de gewesten verkregen. Ik heb altijd het standpunt gehuldigd: je hebt een politieke macht, je hebt een patronale macht, daartegenover moet een tegenmacht georganiseerd worden.

Ik heb altijd dezelfde taal gesproken in het Bureau van het ABVV ten overstaan van de Interrégionale wallone, ten overstaan van de Vlaamse Intergewestelijke, ten overstaan van de SP en ten overstaan van de PS, en ook op Europees vlak. Je kan volgens mij geen drie of geen vier verschillende houdingen aannemen.”

De scheiding van 1978

“Ik kan dit zeggen: ik was in de verschillende bureaus toen de scheiding zich voltrok. Ik heb de splitsing misschien met enkele weken verdaagd door mijn oproep om de mensen alsnog samen te brengen. Ik voelde echter wel dat het op zeker ogenblik niet meer mogelijk was. Ik heb in die discussies ook altijd verdedigd

DE MEMOIRES VAN DEBUNNE
ZIJN UIT!

trouwens, dat staat in de statuten van de SP- dat er een coördinatiecomité tussen beide partijen moest komen.

Ik ben altijd socialist geweest, ik ben nog aangesloten bij de PS en bij de SP. Ik ga naar beide congressen.”

Ik heb mijn zeg gehad

“Voor mij is het fundamenteel democratisch dat de mensen hun zeg hebben. Dat is de basis. “Uw zeg hebben” betekent niet dat ge het dictatoriaal voor het zeggen hebt. “Uw zeg hebben” betekent “de maatschappij wijzigen”, maar wat fundamenteel is, is dat ge niet naar een dictatuur van uzelf gaat.

“Utopisch” is een woord dat ik persoonlijk niet aanvaard. Alles is mogelijk. Ik denk niet dat een vakbond het zelfbeheer kan opheffen, de maatschappij gaat leiden. Want daar gaat het om: zelfbeheer wil zeggen dat de vakbond door haar bouw, in de ondernemingen en overal, de baas gaat spelen. Vanaf dat ogenblik komt er een andere vakbond, die op haar beurt zal opkomen tegen die vakbond die de baas is. De notie “zelfbeheer” is dus zeer democratisch, maar als je dat door het individu wil realiseren dan zit je in een anarchistische maatschappij. Anders wordt de vakbond de baas. Volgens mij is dat democratisch niet aanvaardbaar. Daarom ben ik voorstander van arbeiderscontrole. Met arbeiderscontrole heb je je zeg. Als je niet akkoord gaat, dan kan je staken, dus je zoekt naar akkoorden.”

ben. Het progressief front van Collard heb ik volledig gesteund. Trouwens, in het Europees Vakverbond zitten zowel ACV als ABVV. Ik ben dus onrechtstreeks voorzitter geweest van het ACV omdat ik voorzitter was van het EVV. Als je zuiver politiek kijkt, ligt de basis bij de vakvereniging. En de trend van de vakbond is één vakbond te hebben. En als je komt tot één vakvereniging, dan kan je politiek gaan spelen. Maar ik denk dat je in de huidige stand van zaken onmogelijk kan vragen aan een ABVV'er om aan het hoofd van de partij een ACV'er te plaatsen. De trend om samen te komen, die bestaat. Dat is trouwens altijd mijn wil geweest. Toen ik in de studiedienst mensen heb gerecrueteerd, die uit de Universiteit van Leuven kwamen, heb ik daar moeilijkheden mee gehad.

Een fusie? Die uitsluiten zal ik niet doen, maar in België is alles zo verzuimd -je staat voor katholieke scholen, katholieke mutualiteiten, katholieke coöperatieven. Dat vergemakkelijkt de zaken niet. Vandaar dat ik vertrek vanuit het standpunt, ook wat de communautaire kwesties betreft: “Wat in de huidige stand van zaken niet mogelijk is, moet wel mogelijk worden. Op Europees vlak. En daar zijn wij wel een stuk vooruit. Daar hebben we zelfs communistische organisaties bij.”

Europa 1992

“Hoe dichter wij bij 1992 komen, hoe meer het Europees Vakverbond een gemeenschappelijke deler heeft. De grote moeilijkheid van het EVV is de noodzaak om tot de actie over te gaan, en dat is moeilijk. Ik heb wel een paar acties georganiseerd op het Europees vlak, die feitelijk geslaagd zijn, maar ik heb nooit een stap verder kunnen zetten en ik denk dat die stap nodig is, en eens zal gezet worden.”

Serge Govaert

ABVV versus ACV

“Ik blijf erbij dat ik voor een frontvorming

KRONIEK

Strips

Festival van Durbuy

Nooit rijd ik nog naar Durbuy via Luik. Nooit zet ik nog voet aan de grond in Sart Tilman, waar mijn blitze Fiat Uno Diesel morrend de pechstrook opzocht. Tussen haakjes : deze auto was pas drie dagen eerder grondig onder handen genomen door Garage Flor Ribbens PVBA uit Wuustwezel (waar Jos Ansoms zijn absolute CVP-meerderheid nog heeft versterkt). En terwijl ik daar in Sart Tilman de traagheid van *Tauring-Secours* stond te vervloeken, kon ik -gelukkig maar- de tijd doden met de nieuwe Urbanusstrip "Dieselman" (omdat diesel goedkoper is dan super) en de ouwe Sus en Wisklassieker "De Stemmenrover". De twee uur wachttijd gingen al bij al nog snel voorbij.

In Durbuy spreekt men Nederlands. Het stripfestival en het uittrekkende gemeentebestuur gaan daar prat op. En dus zie je wegwijzers "Tentoonstellingen/Expositions", "Entrée gratuite/Gratis toegang" en aan de kerk "La Bédé et le Bon Dieu/Het stripverhaal en God de Goede". De pastoor van Durbuy is ook al een stripfanaat, zo blijkt, net als de rest van de stedelingen, of ze nu caféhouder, restauranthouder, souvenirshophouder, kajakverhuurder of "Bédévole" zijn (bénévole, bédé, bédévole, kunt u volgen).

Sleen

Een van de feestvarkens in Durbuy was Mark Sleen, de *papa* van Nero, meneer Pheip (de burgemeester van Moerbeke, de blauwe suikergemeente), Petoet en Petat, detectief van Zwam, Jan Spier, enzovoort. Sleen is een unicum onder de Vlaamse striptekenaars. Hij is altijd *bediende* geweest bij de kranten waarvoor hij werkte (eerst Het Volk en later De Standaard), een status die blijkbaar ingegeven was door een bizarre drang naar *werkzekerheid*. Maar nu is hij dus 65 en gaat hij met pensioen. En als het aan mij ligt, gaat Nero mée op pensioen. Stripheld Nero is uitgemolken tot op het merg. Ik kan me geen echt leuke albums meer herinneren bij de veertig of vijftig laatste die er zijn verschenen. Iets wat zich overigens ook vertaald

Het Waalse stadje Durbuy is goed op weg om net zoals het Franse Angoulême in één adem vernoemd te worden met stripverhalen. De kleinste stad van België (en van de wereld, zeggen ze) koesterde voor de vierde keer een unitair stripfestival. Twee verrassingen daarbij : de nadrukkelijke aanwezigheid van Vlaamse stripwinkeliers, en een toch wel mooie tentoonstelling rond Mark Sleen. Nero heet in het Frans Néron.

DE NIEUWE STRIPHELD
HAD DUIDELIJK NOG EEN
AANPASSINGSPERIODE NODIG...

heeft in de oplagecijfers. Nero zit in de pijlsnelle lift naar beneden. Eén album om het jaar, dat zou nog draaglijk zijn. En allicht bevorderlijk voor de kwaliteit van deze onvolprezen Vlaamse stripheld. De Zeven Peperbollen, zucht, de IJzeren Kolonel, zucht, de Erfenis van Nero, zucht, *wo sind sie geblieben?* Maar in Durbuy had Sleen dus een zeer vermakelijke tentoonstelling, met een soort historiek van alle hoofd- en nevenperso-nages. Eigenlijk was Van Zwam in het prille begin de echte hoofdpersoon, en Nero had voor Adhemar ook al een kind rondlopen, en meer wetenswaardigheden. Schabouwelijk vertaalde onderschriften, dat wel, en zonder origineel beeldmateriaal,

dat ook, maar toch zeer genietbaar. De tentoonstelling rond Nero en Mark Sleen zal uiteraard nog her en der in het land opduiken.

De burgemeester van Rommelgem

Nog veel grappiger was in de "Ecole Maternelle" van Durbuy de zeer gepaste expositie rond de burgemeester van Rommelgem. U kent allicht deze nevenfiguur uit de avonturen van Robbedoes. Zijn handelsmerk is een kostuum, bolhoed, paraplu en snor uit éénzelfde zwart, maar vooral zijn verwarde redenaarstalent : "Rommelgem zal gedijen op de woeste baren van de huidige toestand die ik immer realistisch als gunstig zal beschrijven voor de tijd van het jaar, en wie zal mij hierin tegenspreken?" Een uitgebreid gezelschap van striptekenaars en grafische kunstenaars kon zijn eigen beeld maken van deze burgemeester, en nauwelijks één week voor de gemeenteraadsverkiezingen, leverde dat toestanden op die aan mijn strenge gelaatstreken menige grinnik ontlokten.

De burgemeester van Rommelgem (Champignac, en français) doorkruiste overigens driftig gesticulerend en orerend de negen straten van het stadje, van dichtbij gevolgd door een cameraploeg van de RTBF, medesponsor van het stripfestival.

Fraaie exposities ook nog rond het werk van Jean-Marie Charlier (van onder meer Blueberry), rond de Rat van Jefferson, rond de jonge Franse tekenaar Adamov, en over strips in zwart-wit.

Koopdrift

Maar uiteraard bestaat er geen stripfestival zonder grote verkooptent en zonder prijs. De tent "le chapiteau" stond op de linker- dan wel rechteroever van de Ourthe, extra makkelijk bereikbaar gemaakt door de aanleg van een noodbrug door de manschappen van de Belgische Genie. Twee jaar geleden was de houten brug

versierd met een trots opschrift over de korte duur van de aanlegwerkzaamheden. Ik vermoed dat er sleet is gekomen op de soldatenijver. In elk geval ontbrak nu ieder gegeven over de verhouding arbeidstijd-mankracht der Belgische troepen. In de tent, de professionele stands van de grote stripuitgeverijen Glénat, Casterman, Lombard, Dupuis, *De Standaard* ook. Ter stimulering van de koopdrift (want alleen albumverkoop maakt een stripfestival rendabel voor de uitgevers) zijn de sterstekenaars en de mindere goden opgetrommeld. Zij *signeren*. Alle Franse groten waren er, een bewijs van het geloof in het festival. Mark Sleen, genietend van zijn laatste glorie, tekende geduldig opdrachten in zijn "Nérons". Het Franstalige publiek bleek hem goed te kennen. Terzijde: op een kaartje van de Mister Cash-geldautomaat in Sart Tilman (uitroepteken) had ik de naam van Van Zwam in het Frans opgetekend, maar helaas verloren). Eduard De Rop -bij de Studio Vandersteen verantwoordelijk voor de snertstrip *Jerom*- zat zich te vervelen. Niemand vroeg naar hem.

Prijzenpot

Intussen is de jury van Durbuy al lang klaar met de *prijzen*. In de jury zit ook één Vlaming, Patrick Van Gompel. Hij is journalist bij omroep Antwerpen. Zijn autoriteit op stripgebied dankt deze Van Gompel aan zijn inzet voor het tweejaarlijkse stripfestival in de *Warande van Turnhout* en zijn striprecensies in de

christendemocratische krant *Het Volk*. Na uitgebreid tafelen met zijn franstalige geestesgenoten (van de kranten, de omroep en de katholieke kerk) reikt Patrick Van Gompel de *stripascars* van Durbuy uit.

De prijs voor het beste album van het jaar, goed voor 50.000 toeters, een mooie reis en een straatnaam in Durbuy, gaat naar de Italianen Brandoli en Queirolo, voor hun *Rebecca*-reeks, een recente serie over een jonge heks. Zeer realistisch, zeer gedocumenteerd. De uitgeverij is Glénat. Van het bekroonde album "Les Testaments de St.-Ambroise" is nog voor Kerstmis een Nederlandse vertaling te verwachten.

Een bekroning ook voor de jonge uitgeverij *Khani* die de strip "Tchanchès" op de markt bracht. Tchanchès is een Luikse marionet, zoals de Antwerpse Neus. Van het album is een versie in het Luiks, in het Frans en in het Nederlands in omloop. Maker is Wasterlain.

Twee prijzen dan nog die door de vox populi werden toegekend.

Onze kolonie

De publieksprijs was voor het Castermanalbum "Congo 40", pas in mijn brievenbus gevallen in de Nederlandstalige bewerking. Auteurs zijn Warnauts en Rajves. Ze maken het verhaal van "onze kolonie", toen die tijdens de tweede wereldoorlog nagenoeg afgesneden was van het *moederland*. Het is ook een liefdesverhaal tussen een *administrateur* en een

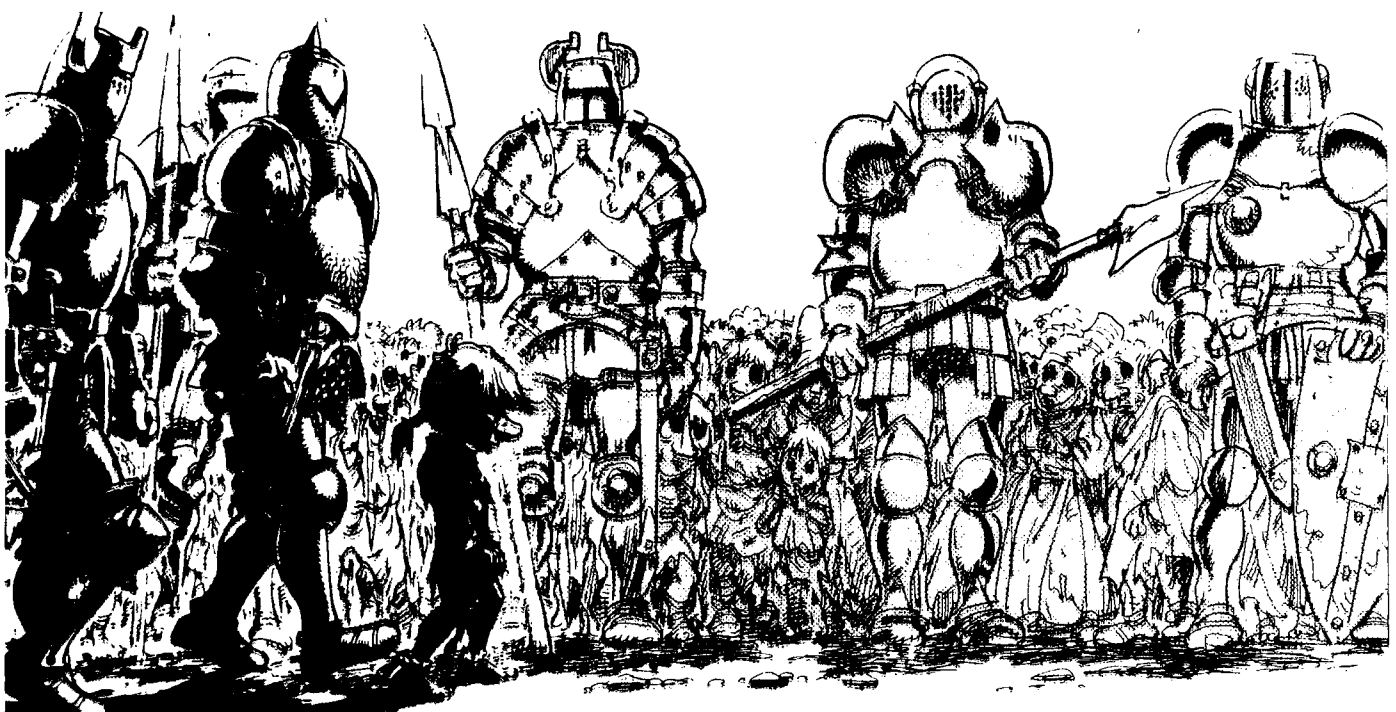
jonge zwarte vrouw. Het album eindigt in juli 1960, met de woelige (eufemisme) onafhankelijkheidsverdracht. Een schitterend stripverhaal.

Datzelfde compliment, en als dat zou kunnen nog meer, verdient "De Schninkel" van Rosinski en Van Hamme, de persprijs (en ook mijn prijs) op het festival van dinges Durbuy. Rosinski en Van Hamme hebben een enorme reputatie opgebouwd met de Thorgall-reeks. Ze maken die nu nog harder met een waarlijk ontroerend epos over een klein, ongevaarlijk en onooglijk mannetje, die door de omstandigheden gedwongen, de held wordt in een nietsontziende strijd tegen "hogere" volkeren in een akelige science fiction wereld. Niet voor niets is dit album in zwart-wit getekend. De Schninkel - alweer bij Casterman, is één van de beste albums die ik de laatste jaren heb gelezen. Ook één van de somberste, droevigste en teneerdrukkende verhalen. Maar zo is de wereld nu eenmaal na het succes van het Vlaams Blok in Antwerpen.

Tistjen Dop

Intussen wordt er in de grote tent van het stripfestival in het Antwerps, het Westvlaams en het Limburgs gemarchandeerd over de prijs van oude dan wel zeldzame strips. *Tistjen Dop* uit Turnhout en *Wonderland* uit Hasselt doen goede zaken. Naast de stand van "la bédé religieuse" koop ik voor 100 F een hardrubberen *paushoofd* als *presse-papier*. Johannes-Paulus ziet er zalig dement uit.

Louis Van Dievel

Herlezen : The End of Ideology

Wellicht heeft hij ook geluk gehad dat zij die zijn boek het hardst als slogan ge- of misbruikten, het boek nooit hebben gelezen -en dat is zeker in Europa zo geweest- zonet zouden zij gemerkt hebben dat die titel nauwelijks de lading dekt. Dat was ook de reden waarom ik nogal verrast was toen ik, nog met een redelijk verhit links gemoed, het boek in het begin van de jaren zeventig voor de eerste maal las, in een klimaat trouwens dat na de frisse wind van '68 vertroebeld werd door grimmige en kribbige marxistische scholastiek. Toen ik onlangs een splinternieuwe heruitgave vond, aangevuld met een uitgebreid nawoord van de auteur (Harvard University Press, Cambridge-Massachusetts; Londen, 1988), leek het me dan ook geen slecht idee het met wat meer historische en intellectuele bagage te herlezen. En opnieuw was ik verrast en om veel meer redenen dan ongeveer twintig jaar geleden.

Beroemde epiloog

Laat me er eerst maar aan herinneren dat "The End of Ideology" geen doorlopend, coherent sociologisch, filosofisch of politologisch betoog is maar een verzameling van 15 opstellen die nu eens vooral kritisch-polemisch zijn, dan weer eerder essayistisch of nog het karakter van een droge sociale monografie hebben. Alle opstellen hebben gemeen dat ze in de loop van de jaren vijftig in diverse tijdschriften, waaronder -en dat is toch al opmerkelijk- verschillende die toen als spreekbuis golden van de Amerikaanse radicale intellectuelen zoals *Commentary* (veel later neo-conservatief geworden), *Partisan Review* en de *New Republic*. Sommige artikelen waren oorspronkelijk bijdragen voor wetenschappelijke bijeenkomsten. Alle stukken werden gebundeld in 1960 en Bell voegde er een epiloog aan toe met als titel "The End of Ideology in the West": een slotwoord van een 15-tal

Wie nu naar "The End of Ideology" verwijst, refereert niet zozeer aan een boek dan wel aan een symbool. In die titel balde Daniel Bell destijds immers een immense, tweekoppige, politieke gevoelswereld samen. Hij belichaamde wat de conservatieven toen, einde van de jaren vijftig, begin van de jaren zestig, wilden zeggen. Hij was ook iemand die iedereen, die, zich maar enigszins links noemde, als reactionaire sociologische nonsens verketterde. Met die titel heeft Bell dan ook een glorieuze keuze gedaan die heeft gemaakt dat zijn boek één van de bekendste politiek-theoretische geschriften van de laatste decennia is gebleven.

pagina's. Deze bescheiden epiloog is een nogal geforceerde conclusie op de voorafgaande, gediversificeerde stukken. Toch staat hier de essentie van wat Bell wil betogen en wat de progressieven zozeer in het harnas jaagt: de grote 19de eeuwse ideologieën zijn in het naoorlogse tijdperk definitief zinledig en overbodig geworden. Zij beantwoorden niet langer aan de sociale werkelijkheid van de westerse maatschappij. Dat belet niet dat de blijvende chiliastische aantrekkingskracht ervan voor tomeloos veel leed en ellende kan zorgen.

Managerkapitalisme

Al de in het boek opgenomen artikelen zouden deze stelling op één of andere manier concreet moeten illustreren. Zo

bevat het eerste deel van het boek een aantal beschouwingen over veranderingen in de sociale structuren van de VS-samenleving. Na W.O. II zijn de VS geen natie meer van "family capitalism", wel een land met een door grote staatstussenkomsten gekenmerkt managerkapitalisme. Zelfs de analyses van Galbraith geven beter weer hoe het welvaartskapitalisme van het Amerika van de jaren vijftig en zestig werkt. Dit Amerika wordt dan ook niet beheerst door een "power elite", maar integendeel gekenmerkt door een hybride, kwetsbare, gefragmenteerde leidersgroep, wiens macht door talloze staats- en groepsbelangen wordt ingeperkt. In een scherpe kritiek rekt Bell dan ook af met de oppervlakkigheden in het bekende "The Power Elite" van C.W. Mills. De VS zijn evenmin een middelmatige massamaatschappij, een fenomeen waartegen de oude aristocratische elite storm liep in de jaren twintig en dertig en een kritiek die later in aangepaste vorm werd overgenomen door een aantal linkse intellectuelen en nog later door de new left. Empirische gegevens inzake opvoeding, groepsvorming enzoverder ontcrachten volgens Bell deze pessimistische visie. Maar als alles zo optimaal evolueert, hoe kan dan een fenomeen als het McCarthyisme worden verklaard? Bell geeft er een antwoord op door het te projecteren tegen de achtergrond van de Amerikaanse geschiedenis. In essentie was het een angstreflex van een nieuwe middenklasser die zijn status bedreigd zag. Uit deze laatste analyse mag reeds blijken dat Bell geen rabiāt conservatief is en dit wordt bevestigd door de monografieën die in het tweede deel van het boek worden opgenomen. In "Crime as an American way of Life" verklaart hij de typische Amerikaanse misdaad als een gevolg van de opeenvolgende immense immigraties in de VS. Naarmate de nieuwe immigrantengolven op de sociale ladder stijgen, verdwijnt de misdaad en "settelen" de inwijkelingen zich als gerespecteerde burgers. In de "Myth of Crime Waves" ontcracht hij de steeds terugkerende conservatieve theorie van de stijgende criminaliteit. "Work and his

Discontents" geeft een overzicht van de evolutie in de sociale technieken die als doel hebben de rentabilitait en efficiëntie van de arbeiders op te drijven, met als conclusie een gematigd pleidooi voor een gehumaniseerde arbeid. Twee andere hoofdstukken geven tenslotte een interessante maar afstandelijke beschrijving van het Amerikaanse trade-unionisme (het kapitalisme van het proletariaat naar het woord van G.B.' Shaw) en de merkwaardige verstengeling in de VS van mafia- en vakbondspraktijken.

Einde van de Utopie

Het moeten al erg gevoelige linkse zielen zijn die door dat soort lectuur in een rode colère uitbarsten. Men zou kunnen verwachten dat de linkse adrenaline meer gaat stromen bij lezing van het derde deel dat "The Exhaustion of Utopia" als titel meekreeg. Maar ook dat valt tegen. De betreffende essays zijn niet zo zeer polemisch dan wel academisch-bezadigd. In zijn onderzoek naar het waarom van het falen van het socialisme in de VS, maakt Bell een voor het liberalisme kenmerkend onderscheid tussen ethiek en politiek. Terwijl de socialistische leiders en intelligentia krampachtig vasthielden aan de grenzeloze en passionele zuiverheid van de ideologie, werden zij overspoeld door een nieuwe sociale werkelijkheid waarin de arbeidersbeweging, via het trade-unionisme, veel realiteitszin en immense mogelijkheden van het Amerikaanse kapitalisme, haar plaats bevocht. "The Mood of three Generations" brengt een korte geschiedenis van de linkse radicale intellectuelen in de VS. Merkwaardig daarin vind ik de parallel die wordt getrokken met de Westeuropese linkerzijde. De VS, zegt Bell, hebben ook op dat vlak een voorsprong van ongeveer 20 jaar. De problemen waarmee onder meer een blad als "Dissent" in de jaren vijftig worstelde (desoriëntatie, uitholling van de klassieke doctrines en de structuur van de arbeidersbeweging...) zullen meer dan twintig jaar later ook in de Westeuropese linkerzijde opduiken. In "Ten Theories in Search of Reality" neemt Bell de diverse westerse "Sovjetologische" theorieën op de hak, daarbij getuigend van een nuchter en gezond kritisch inzicht. "Two Roads from Marx" onderzoekt het probleem van arbeid, vervreemding en uitbuiting in het marxisme. Ook hier toont Bell zich een nuchter empiricist. De geschiedenis heeft aangetoond dat de marxistische theorie ter zake niet in de praktijk is om te zetten, noch in zijn radicale pogingen in de

Sovjetunie noch in de gematigde Westeuropese vorm van arbeiderscontrole. Een oplossing is enkel te vinden in een -nogmaals- geleidelijke humanisering van de arbeid.

Boek van zijn tijd

Terecht beschrijft Bell in zijn nawoord van 1988 zijn "The End of Ideology" als een produkt van zijn tijd. Het is daarbij betekenisvol dat hij zijn boek in de eerste plaats projecteert tegenover de grote intellectuele crisis van links van de eerste naoorlogse jaren : de openbaring van de stalinistische terreur, het Stalin-Hitlerpact, de totalitarismetheorieën, de Oosteuropese opstanden van 1956, enzovoort. De tijd ook dat grote linkse of ex-linkse intellectuelen als Camus, Spender, Milosz, Koestler en Orwell de communistische ideologische en machtsmechanismen ontmaskerden. Bell zelf engageerde zich in die tijd met mensen als Aron, Polanyi, Shils, Lipset en Crosland in het intellectuele anticommunisme van het "Congress for Cultural Freedom". Het was trouwens aan Aron dat Bell de titel van zijn boek ontleende : die had in 1955 voor het eerst de idee ontwikkeld van het einde van de ideologieën als nieuwe dek-

THE END OF
"THE END OF IDEOLOGY":

mantel voor het conservatieve gedachtengoed. Het is niet onbegrijpelijk dat het boek destijds door vele linksen als een wapen in het Koude Oorlogsdenken werd beschouwd, maar nu kan men het nog onmogelijk op die manier lezen. Dat was trouwens niet het enige punt waar de linkse kritiek van toen overtrokken was. Natuurlijk was en is Bell een conservatief denker maar hij is geen fanaticus en zeker geen nitwit die met wat marxistische of andere fraseologie van tafel wordt geveegd.

Gemeengoed

Bell is een scherp sociaal analyticus. De essays van zijn boek mogen dan niet meer actueel zijn, de meeste blijven een informatieve en analytische waarde behouden. Nog opmerkelijker is dat vele van zijn

waarnemingen ondertussen gemeengoed zijn geworden, ook bij de meeste progressieven. In veel dingen heeft hij zoniet het ideologisch of ideaal gelijk, dan toch het historisch gelijk aan zijn kant gekregen. Bell weet bovendien waarover hij het heeft wanneer hij over "links" praat. Hij behoorde tot dat deel van de interbellumgeneratie dat vanaf zijn jonge jaren tot de Socialistische Jeugd, later tot de linkse intelligentsia behoorde. Als erudiet heeft hij niet enkel de grote linkse denkers verslonden, hij kent ook het geestelijke linkse sfeertje. Hij toont zich in zijn boek evenmin een verbitterd bekeerling. Het werk is zelfs opgedragen aan een vroegere leermeester, socialistisch leider en denker, Sidney Hook. Hij spreekt onder meer met veel lof over de (ex-) trotskist en later radicale cultuurcriticus Dwight Mac Donald en eindigt zijn boek met instemmend geciteerde teksten van de (toen nog linkse) filosoof Kolakowski en Alexander Herzen. Bell schrikt niet terug voor een open en eerlijk debat met zijn gewezen geloofsgenoten. Hij is geen radicaal rechts profet geworden en a fortiori geen reactionair. In meer recente jaren heeft hij zich trouwens gedistancieerd van zijn vroegere kompaan Irving Kristol toen die zich in Reaganistisch vaarwater begaf. In wezen was en is Bell een gematigd conservatief met een rotsvast geloof in de Amerikaanse constitutionele beginselen en de weldaden van de Welfare State. In de eerste naoorlogse jaren vond hij zijn ideaal in het pragmatische welvaartssocialisme van de Engelse Labourpartij. Hij noemt zichzelf een liberaal in de zin van de liberale Einzelgänger Isaiah Berlin, een "liberal mind", een criticus, los van dogma's, in de traditie van denkers als Arendt, Riesman, Galbraith, Goodman en Boorstin. Binnen een Westeuropese context zou ik hem wellicht als een sociaal-democraat van de rechtervleugel classificeren.

Het einde achterhaald ?

Velen zijn ervan overtuigd dat de centrale idee van "The End of Ideology" ontkracht is door de revolutie van de jaren '60 en '70 en het neo-liberale reveil van de jaren '80. Bell ontkent het en ik meen dat hij gelijk heeft. De linkse revolutie was de opstand van de intellectuele minderheid van een generatie, het neo-liberale reveil een

mythe. De stelling van Bell daarentegen werd tijdens de afgelopen decennia in de westerse maatschappij geschraagd door het feit dat bij de grote meerderheid van de bevolking en bij alle grote partijen en belangengroeperingen een consensus is gegroeid over de politieke, economische en morele fundamenteën van de verzorgingsmaatschappij. Ten hoogste moet er af en toe wat worden bijgestuurd maar dat is een kwestie van technische middelen. Bij deze bewering is het essentieel voor ogen te houden dat "ideologie" bij Bell een welbepaalde definitie krijgt. Hij beklagt er zich trouwens over dat de term ondertussen de meest uiteenlopende betekenissen dekt. Voor Bell impliceert ideologie een plotse, meestal gewelddadige omwenteling. Het is een gesecculariseerde religie die door bepaalde sociale bewegingen wordt gehanteerd om de massa's te mobiliseren op basis van een geloof en een reeks morele zekerheden die alle middelen heiligen en die onvermijdelijk moeten worden gecorrumpeerd wanneer de macht wordt veroverd. Verspreiders van zulke religies zijn de zogenaamde "intellectuelen". De gebeurtenissen van de jaren '30 en '40 hebben Bell afkerig gemaakt van zulke irrationele massa-acties en hebben hem geleid naar een anti-holistisch denken en de typische leerstelling van het liberalisme (en later van de sociaal-democratie) dat er een noodzakelijke scheiding moet zijn tussen politiek en ethiek en tussen cultuur en politiek-economische structuren. Ideologische blauwdrukken zijn gedoemd om te mislukken. Al die ideeën zijn aanvaard door talloze moderne conservatieve denkers, maar ze vinden bij Bell tegelijk hun wortels in een aantal typische "Amerikanismen". Dat geldt ook voor zijn methodologie.

Klassiek liberalisme

Bell is een aanhanger van het empirisme en het pragmatisme. Dat maakt hem sterk in het aan de kaak stellen van holle sloganistiek, maar hij is ook slachtoffer van de typische zwakheden van die leerstellingen.

Als hedendaags conservatief zal Bell ontkennen een verdediger van de status-quo te zijn: een vitale maatschappij heeft een permanente, "piecemeal engineering" nodig. Een pragmatische aanpak

betekent evenmin het einde van het politieke debat. Een technocraat kan men hem al evenmin noemen en al is ideologie uit den boze dan kan een stuk utopie over waarheen het moet nooit kwaad. Waaruit dat debat en die utopie dan wel moeten bestaan, hoever die mogen gaan en hoe een en ander moeten worden bereikt, daarover is Bell niet duidelijk. Of eigenlijk wel want de "liberale waarden" mogen nooit worden ontkend en aangezien de grote meerderheid in het Westen deze waarden steunt, is dit maar democratisch.

HERUITGAVE VAN "THE END OF IDEOLOGY"

Ideologie (=radicale omwenteling) daarentegen is irrelevant geworden, de marxistische dogma's zijn ontkracht en het socialisme is geparalyseerd omdat zijn ideologie concrete vooruitgang niet kan accepteren. Zijn geloof in het klassieke liberalisme is zo sterk dat Bell het naar uiterst rechts zwenkende neo-conservatisme niet is gevolgd en destijds het "ideologisch" rechts van Hayek heeft bestreden. Elke ideologie is volgens hem op den duur zelfvernietigend. Dit geloof wijst echter meteen op de dubbelzinnigheid van Bells idee en de overeenstemmende, symbolische boektitel. Volgens Bells eigen definitie is zijn politieke stellingname natuurlijk geen ideologie, maar volgens de meer gangbare definitie van ideologie als een geheel van politieke denkbeelden is ze dat uiteraard wel. Bell is de kritische maar afhankelijkke verdediger van het gematigd-liberale en sociaal gecorrigeerde neo-kapitalistische Amerika. Op een bijna spontane manier is dit land naar de best mogelijke politiek-economische structuren geëvolueerd. Radicale aanpassingen zijn ongewenst, inefficiënt en onmogelijk.

Arcadische romantici

Belangrijk in dat kader is Bells afkeuring van de protesten van de jaren '60 en '70. Deze revolutie betekende voor hem geen ontkenning van zijn visie. Immers, de

revolteurs hadden in se geen programma; ze waren een cultureel fenomeen, arcadische romantici zonder nieuwe ideeën, de moderne Luddieten tegen de post-industriële maatschappij. Hiermee is het thema aangegeven dat Bell in zijn latere boeken zal bezighouden met name in "The Cultural Contradictions in Capitalism". Bell behoort tot die conservatieven die het modernisme in zijn politieke en sociaal-economische vormen hebben aanvaard, maar niet in zijn culturele uitingen. Maar vanuit die stelling heeft hij, beter dan vele progressieven, gezien dat de belangrijkste kritiek op de welvaartmaatschappij een cultuurkritiek is geworden. Die wetenschap is echter tegelijk van die aard dat ze zijn eigen theorie ondergraaft. Immers, het feit dat het culturele onbehagen, de vervreemding, de morele opstand tegen de wapenwedloop, de uitbuiting van de Derde Wereld en de ecologische dreigingen inherent zijn aan dat systeem en van die aard zijn dat ze het van binnenuit ondermijnen, dwingt hem de fundamentele principes van de westerse samenleving toch opnieuw in vraag te stellen.

Lastige vraag

Op de conclusies die Bell daaruit trekt, kunnen we nu niet ingaan. Alleen mag duidelijk zijn geworden dat we de cirkel zijn rondgelopen en terug voor de vraag staan of de fundamenteën van de westerse welvaartmaatschappij al of niet veranderd moeten worden en zo ja in welke mate en hoe. Een knap lastige vraag voor links dat zijn utopieën en alternatieven kwijt is en met zijn ingewikkelde cultuurkritiek bij de massa op intellectuele grenzen stuit. Bell mag dan zelf voor de geschetste problemen geen theoretische uitweg hebben, hij heeft alvast de historische feiten van het linkse totalitarisme en vooral de economische belangen en de common sense, niet alleen van de goeude, maar ook van de gewone man aan zijn kant. Hij heeft met zijn "The End of Ideologie" de bekende "is-ought"-tegenstelling gemanipuleerd en een vermeende vaststelling omgetoverd in een moreel en politiek voorschrift. Maar de burger geeft hem anno 1988 feitelijk én politiek nog steeds gelijk ook al heeft de geniale linkse criticus hem moreel ongelijk gegeven.

Nico Jacquemin

Op 20 september kwam er een (voorlopig) einde aan de lange strijd voor de overname van het bedrijf Donnay in Couvin. Op die dag bevestigde de Handelsrechtbank van Dinant inderdaad het voorstel van de curatoren ten voordele van het industriële en financiële project van de Franse wonderboy Bernard Tapie, Albert Frère en het Waalse Gewest. Die beslissing maakte een eind aan de vele kapersprongen en nieuwe combinaties rond een bedrijf in doodstrijd, dat in de jaren 70 met de hulp van Bjorn Borg een glorie-tijd kende op de wereldmarkt van tennis-rackets.

Wat was de inzet van de match die Tapie tegen zijn vele concurrenten in de tie-break heeft gewonnen? Vele elementen dragen bij tot de verklaring van de neergang van Donnay tot aan het bankroet van augustus 1988. Het bedrijf was gespecialiseerd in houten rackets. Zeer laat, in 1986, schakelde het over op composite materialen en dat ten koste van een enorme schuldenlast. Daarenboven nadert de markt een verzadigingspunt en kon Donnay voor de goedkope reeksen niet concurreren met de lage loonlanden als Taiwan. Het deficit bleef dus groeien, ondanks een kapitaalverhoging in 1987 met 230 miljoen. De familie Donnay, belangrijkste aandeelhouder, kondigt begin 1988 een herstructurering aan, maar de

Donnay: Tapie in de tie-break...

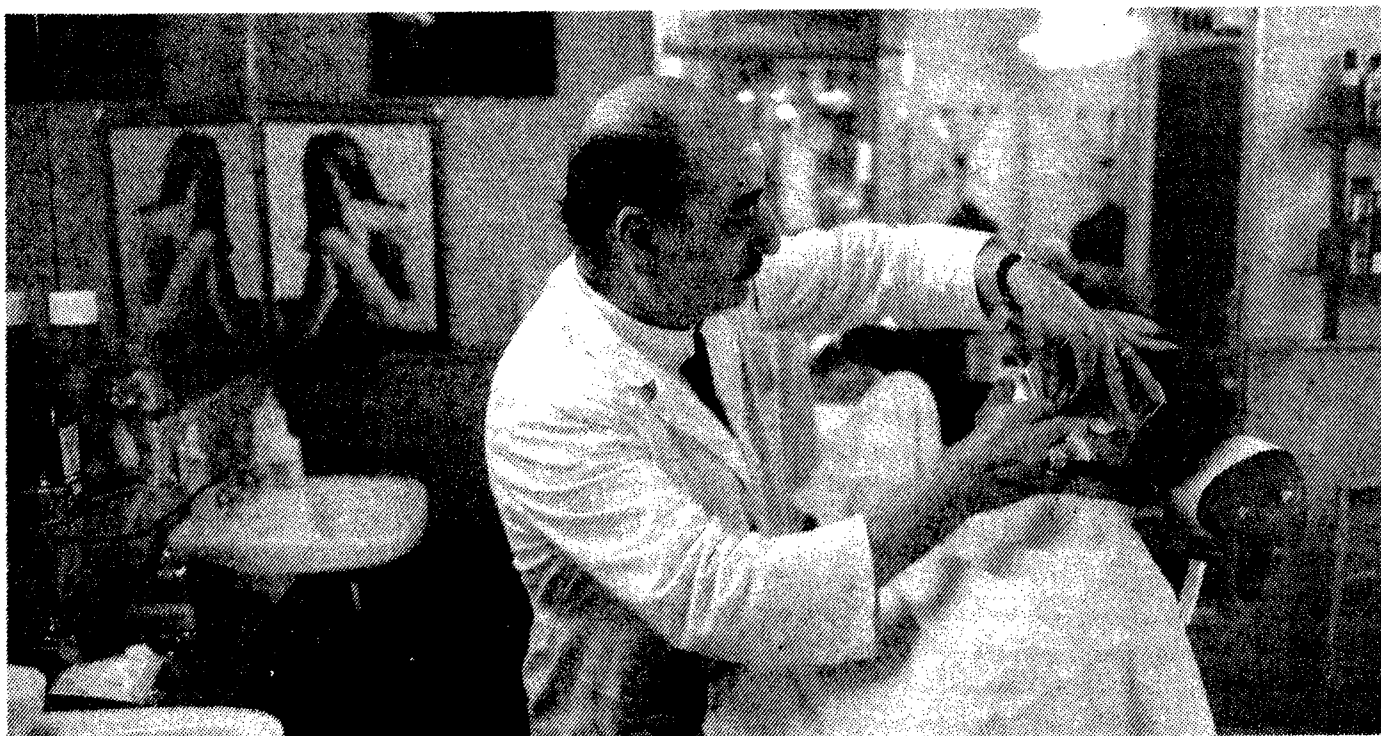
banken weigeren de schulder. Om te zetten in kapitaal en het bedrijf gaat bankroet. Toch blijft Donnay een aantrekkelijk bedrijf: 12% van de wereldmarkt, een begeerd label en een intact technologisch potentieel. Vele opmerkelijke projecten, zoals de Revolutive Apollo-racket, kunnen op de markt worden gebracht, verzekerd van een succes in de top-klasse. Dat de kandidaat-overnemers vanaf 23 augustus in de rij staan is dus niet verwonderlijk: de groep Bernard Tapie Sports, maar ook de Franse immobieliegroep Frey, het Belgische City 7 - organisator van grote tennisturnoien, Damaco uit Taiwan, Penn uit de VSA, de Vlaamse overnemer Depuydt, het Waalse Gewest dat via de holding Prominvest Albert Frère aanbrengt, en nog vele anderen... In augustus-september wordt de strijd gestreden, waarbij van week tot week de allianties, de offertes en de projecten worden gewijzigd. Tegenover deze overvloed aan kandidaten, stelden de vakbonden voortdurend

een tewerkstellingseis voor minimum 200 mensen (op de 350). Een standpunt dat mee gerechtvaardigd werd door andere herstructurering die de streek van Couvin met een industriële dood bedreigde. Tapie wint het om verscheidene redenen. Hij neemt 51% van een startkapitaal van 320 miljoen. Het Waalse Gewest (29%) en Prominvest (20%) zorgen voor de rest. Hij neemt zich voor de rackets uit de topklasse te ontwikkelen en de productie verder te diversifiëren naar sporttoebehoren in composite materialen. Daarenboven geeft hij de sportschoenen Donnay in licentie aan Mika terwijl de groep Depuydt vanaf 1992 de aandelen van het Waalse Gewest kan overnemen. Tapie gaf tevens het label Donnay voor vier jaar in pand aan de bonden als een garantie voor stipte uitvoering van de sociale akkoorden. Hij zal beroep doen op een herscholingscel voor de opleiding van de arbeiders in de verwerking van composite materialen. Het is dit globaal project dat zowel de curetele als de syndicaten heeft overtuigd.

De bonden hebben gekozen voor een industrieel en commercieel plan en een niet onaanzienlijke Belgische verankering. Het is nu aan Tapie de uitdaging waar te maken. En daarvoor zal er meer nodig zijn dan alleen een media-look...

Michel Capron

Xavier Rombouts

Napels. Dolend door smalle straatjes was het fel verlichte kapperssalon een uitnodiging

Een nogal extreme vorm hiervan is het onderzoek in Berkeley (Universiteit van California) naar mutaties in het DNA van onderdelen van menselijke cellen. De resultaten van dit onderzoek haalden de krantenkoppen in januari 1987, na de publicatie in "Nature" van een artikel dat de oorsprong van alle mensen vond in één gemeenschappelijke moeder die ongeveer 200.000 jaar geleden in Afrika zou geleefd hebben. Een van de auteurs van het artikel, Rebecca Cann, stelde het nog extremer in een interview met de BBC; deze "Eva" zou volgens haar de enige overlevende vrouw zijn geweest na een of andere ramp.

Genetische klok

Het onderzoek in Berkeley steunt op wat gemeengoed is geworden in de genetica. De genetische informatie van een individu wordt uitgedrukt in de volgorde van de 4 bouwelementen in de ellenlange strengen van zijn DNA. In die volgorde gebeuren er toevallige veranderingen, die (indien ze niet schadelijk zijn voor het individu) worden doorgegeven aan de volgende generatie. Wanneer bevolkingsgroepen van mekaar worden afgezonderd, treden andere toevallige veranderingen op in de verschillende groepen. Hoe langer de afzondering, hoe groter de verschillen. Theoretisch zou het dus mogelijk moeten zijn om de DNA-structuren van verschillende mensen in kaart te brengen en zo de graad van verwantschap te bepalen.

Het in kaart brengen van menselijk DNA is echter niet eenvoudig, al was het maar omwille van het groot aantal encodings (men schat het aantal proteïne-encodings van het DNA in de celkern op 50.000). Er is echter niet enkel het DNA van de celkern. Elke cel heeft ook kleine lichaampjes, de mitochondria, die een rol spelen in de chemische werking van de cel. Deze mitochondria hebben hun eigen DNA, met een veel kortere streng (bijvoorbeeld slechts 13 proteïne-encodings). Het is uiteraard veel gemakkelijker om variaties in deze strengen te bepalen en zo de graad van verwantschap van verschillende bevolkingsgroepen te bepalen.

Dit heeft men in Berkeley gedaan met (aanvankelijk) stalen van een 150-tal individuen uit vijf wereldstreken. De verschillende stalen werden dan in een "stamboom" gerangschikt, waarbij DNA-strengen, die meer op mekaar leken, slechts aan het uiteinde van een tak afsplitsten, terwijl sterk verschillende strengen dichter bij de tronc uit mekaar

WETENSCHAPPEN

Fundamentele menselijke eenheid onderstreept

Ons aller gemeenschappelijke moeder ?

Een zesde van de Antwerpse bevolking heeft zich openlijk voor het racisme uitgesproken. Terug naar de dertiger jaren, als het ware. We zijn gelukkig nog niet helemaal in het oude vaarwater terechtgekomen want de "wetenschappelijke" fundering van het racisme, die in de jaren dertig bestond, is er vandaag niet meer.

Er is zelfs een tegengestelde tendens. Daar waar de antropologen van de vorige eeuw en het begin van deze eeuw uitsluitend op het uiterlijke van de mensen steunden en daarom de menselijke verscheidenheid beklemtoonden, heeft de recente vooruitgang in de moleculaire biologie de fundamentele menselijke eenheid onderstreept.

gingen. Deze stamboom kreeg dan een tijdschema opgeplakt aan de hand van de waarschijnlijke data voor de eerste bevolking van Australië, Amerika en Nieuw-Guinea. Dit tijdschema leidde tot de conclusie dat alle mensen in de wereld één gemeenschappelijke moeder hadden tussen 140.000 en 290.000 jaar geleden. Over een gemeenschappelijke vader weten we niets, want de mitochondria, in tegenstelling tot de celkern, worden uitsluitend van de moeder geërfd. De afrikaanse origine van deze oermoeder wordt afgeleid van het feit dat de stamboom twee hoofdtakken heeft: een Afrikaanse tak en een tak voor de rest van de mensheid. Verder onderzoek in Californië heeft dit oorspronkelijk beeld bevestigd.

Problemen

Er zijn uiteraard problemen in verband

met deze voorstelling. Het tijdschema is ten eerste bij benadering toe te passen omdat het op veronderstelde data steunt voor de eerste bevolkingsgroepen in bepaalde werelddelen. Een andere veronderstelling hier is dat de frequentie van DNA-mutaties een constante is. Er wordt ook aangenomen dat de mitochondria inderdaad uitsluitend van de moeder worden geërfd (dit schijnt inderdaad zo, maar uitzonderingen zijn mogelijk en zouden delen van de stamboom kunnen vervalsen). Tenslotte blijven de inschattingen van de verschillen tussen de stalen ook maar dat: het DNA wordt niet in kaart gebracht maar opgesplitst door enzymen die steeds hetzelfde onderdeel van de streng herkennen en doorknippen. Zo ontstaan er korte DNA-strengen van verschillende lengten naargelang de positie van de herkende onderdelen; deze verschillende lengten zijn dan een maatstaf voor de verschillen in het algemeen.

De beste manier om de hypothese te testen is via een gelijkaardige analyse van het DNA van de celkern, bij voorbeeld, maar zoiets is ontzettend veel moeilijker. In afwachting van instrumenten die dit vergemakkelijken, kunnen de stalen van het reeds bestaande onderzoek worden uitgebreid om te zien of er anomalieën optreden. Tot nu toe werden er geen noemenswaardige gevonden. Bepaalde onderdelen ervan kregen bevestiging vanuit andere, min of meer vergelijkbare studies. De veronderstelde mutatiesnelheid voor DNA in de mitochondria (2 à 4% per miljoen jaar), bijvoorbeeld, stemt overeen met de schattingen voor andere zoogdieren.

Ondanks de opgesomde problemen, en in afwachting van een tweede onderzoeksbasis, blijft de hypothese hanteerbaar waarbij alle mensen inderdaad afstammelingen zijn van één gemeenschappelijke moeder, die waarschijnlijk in Afrika leefde ergens tussen 150.000 en 290.000 jaar geleden. De dramatische voorstelling van de enig overlevende vrouw van een of andere ramp hoeft echter niet, want het uitsterven van de (vrouwelijke) lijn van andere mitochondria moet niet per definitie gelijktijdig gebeurd zijn.

Al zitten we voor wat de verklaring van de gegevens betreft slechts aan het begin van een hypothese, de gegevens zelf zijn heel wat minder betwistbaar. Het is opvallend hoe de studie van de genetische, eerder dan de uiterlijke, kenmerken van de mensen ons onvermijdelijk leiden tot fundamenteel verwantschap en niet tot fundamentele verschillen.

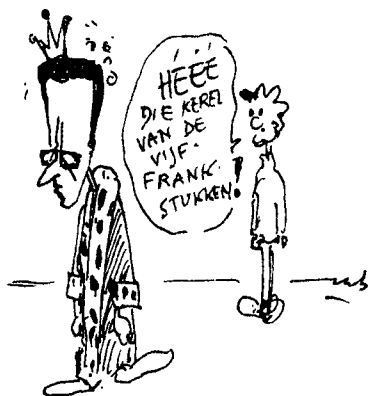
Frank Winter

DEBAT

Het koningshuis

De neergang van de Belgische monarchie

Samen met de Spaanse onderscheidt de Belgische monarchie zich van de andere constitutionele monarchieën in Europa. De Scandinavische, Engelse, Hollandse en zelfs, in zekere zin, de Groot-Hertogdomse monarchieën hebben een totaal andere historische ontwikkeling gekend. Zij waren eerst monarchieën "de droit divin", autoritaire en absolute monarchieën, zoals de autoritaire Hollandse van 1815 bijvoorbeeld.

komstig. Misschien was dat ook het geval in 1830. Misschien is er wel een Belgisch irrealisme inzake internationale betrekkingen?

Het leger aanvoeren in tijden van oorlog betekent nochtans de hoogste macht uitoefenen. De eerste koningen van Zweden waren uitsluitend oorlogsaanvoerders. In 1914 onderging Gustaaf V van Zweden een soort "koningskwesitie" door zich

Sedert het einde van de 17e eeuw en de overgang naar het grondwettelijk statuut, werden geleidelijk alle koningshuizen in Europa betwist of omver geworpen. De overlevenden onder hen doorstaan deze ontmanteling van het koninklijk gezag. In zijn werk "Les monarchies constitutionnelles en Europe" toont Raymond Fusilier hoe bepaalde monarchieën - de Zweedse, de Deense bijvoorbeeld - hun autoritair of absoluut statuut pas verloren hebben in het begin van de 20e eeuw. Wat tot de volgende formule geleid heeft: "Le roi règne mais ne gouverne pas". De Koning heerst maar regeert niet.

De Belgische monarchie onderging dergelijke erosie niet: ze was van meet af aan grondwettelijk parlementair. In een tijd dat er slechts absolute of tenminste autoritaire monarchieën bestonden (Louis-Philippe in Frankrijk bijvoorbeeld) was dat niet zonder gevolgen voor de interpretatie van de Belgische grondwet. Alles begint met het incident van augustus 1831. Leopold I heeft nog maar net de eed afgelegd of hij wordt geconfronteerd met de invasie van het Hollands leger. In het nieuwe Koninkrijk is hij waarschijnlijk de enige vooraanstaande figuur met bevoegdheden op militair vlak. Hij reageert als een technicus: hij neemt de leiding van het leger. Deze gebeurtenis ligt volgens Jacques Stengers aan de oorsprong van de verkeerde interpretatie van het artikel van de Grondwet: "De Koning voert het bevel over het leger". In feite hadden de wetgevers van 1830 deze zin en andere van dezelfde aard geschreven: "De Koning tekent de verdragen, vaardigt de wetten uit, benoemt de burgemeesters enzovoort". Maar het incident van augustus 1831 geeft de indruk dat in dat ene geval - de bevelvoering over het leger - de koning niet meer "heerst" maar "regeert". Hier is, in tegenstelling tot de andere gevallen waar dit wel nodig is, geen medeondertekening door een verantwoordelijke minister vereist. De houding van Leopold II in 1870 of van Albert I in 1914 liggen in het verlengde van deze traditie.

De uitzondering :

de bevelvoering over het leger

Deze uitzondering lijkt ons vandaag bij

tegen het Zweeds Parlement te verzetten over de kwestie van de nationale defensie. Men weet dat de koningskwesitie in België haar oorsprong vindt in een meningsverschil tussen de regering Pierlot-Spaak en Leopold III in 1940 ten aanzien van de Duitse militaire invasie. De koning van Spanje heeft de democratie in Spanje gered dank zij zijn autoriteit over het leger. Er schuilt in de verhoudingen die een koninklijk personage onderhoudt met oorlog en geweld een oude sociologische, psychologische en historische (feodale) grond, die doorslaggevend moet zijn. Het is geen toeval als een constitutionele koning zoals de Belgische op het militaire vlak een bres heeft kunnen slaan in de beperkingen van zijn grondwettelijke macht. Dit is de "ultima ratio regis", zoals op de kannonnen van het Ancien Régime te lezen was.

Van de macht over het leger naar de macht "tout court"

Dit "bruggehoofd", veroverd door de monarchie op de Grondwet en het Parlement, heeft zich voor wat de Belgische koningen betreft uitgebreid tot andere vlakken. R. Fusilier somt ze op: de vorming van regeringen, het ontslag van bepaalde ministers (onder Leopold I en Leopold II), de mogelijkheid om in het openbaar een van de regering afwijkende mening te uiten (Leopold II vooral, nogmaals, over de militaire politiek). Albert I, bij afwezigheid van een Parlement tijdens de oorlog 1914-18, voert zijn politiek op het nationale vlak: begrip voor de sociale zaak maar geen oog voor de Vlaamse kwestie. De Vlaamse historicus Luc Schepens denkt zelfs dat het zeer autoritaire karakter van Albert I de houding van Leopold III verklaart. Leopold III regeert over een land dat, zoals alle andere Europese landen, de aantrekkingskracht van autoritaire methodes ondergaat. De versterking van de rol van de koning komt in de ideologie van verscheidene politieke figuren terug (van de Man tot Degrelle). Deze koning voert ook een persoonlijke politiek tijdens de 18-daagse veldslag, en achteraf, tijdens zijn "gevangenschap" in het Paleis van Laken (toen herdoopt tot "Kasteel" in de officiële taal).

Wanneer in een democratie een koning

dergelijke eigen politiek voert, loopt hij het risico dat het Parlement en het volk hem hiervoor bestraffen. Voor een minister is dat normaal, maar voor een koning? Voor een autoriteit die toch ergens onschendbaar lijkt -zelfs moet zijn volgens de Grondwet. In de geest van de constitutionele monarchieën gaat de "onschendbaarheid" van de koning gepaard met zijn "onverantwoordelijkheid". Alleen de ministers, langs de kant van de uitvoerende macht, worden geacht "verantwoordelijk" te zijn. Leopold III in tegenstelling tot zijn voorgangers beschouwde zichzelf feitelijk verantwoordelijk. Wat nadien gebeurd is, is logisch. Tijdens de staking -zeg maar opstand- van juli 1950 hebben de arbeiders de republikeinse symbolen gedragen: verklaring van de rechten van de mens, Marseillaise, Waalse separatistische vlaggen en nadien de kreet van Julien Lahaut "Vive la République"! Deze communistische volksvertegenwoordiger werd een week later vermoord. De misdaad is nog steeds ongestraft.

De ambivalentie van de onverantwoordelijkheid

Een gezaghebbend iemand als "onverantwoordelijk" beschouwen is geweldig dubbelzinnig. Want het is zo dat de Franse boeren tijdens hun Jacques van het Ancien regime of de onderdanen van de Hertogen van Boergondië met de opperste macht omgaan. Men heeft het op de ministers van de Hertogen en Koningen gemunt, niet op de Hertogen en Koningen, de opperste macht zelf. Deze onverantwoordelijkheid dekt nochtans een absolute, autoritaire macht. Een doordenkertje, in termen van politieke filosofie: de macht verschuilt zich achter zijn uitvoerders, die zelf op elk ogenblik afgedankt kunnen worden. De President van de Republiek in Frankrijk functioneert vaak zo.

Is de Belgische monarchie nog autoritair?

Op deze vraag moet neen, maar... geantwoord worden. Het is duidelijk dat Boudewijn I zich niet meer zoals zijn voorgangers achter de zogeheten "onverantwoordelijkheid" schuilt om in feite de macht uit te oefenen. Het idee dat de koning regeert maar niet beheert, was

nochtans algemeen aanvaard in de tijd van de autoritaire Belgische koningen. De manier waarop daarover aan geschiedschrijving wordt gedaan, scheidt geen duidelijkheid in de zaak. Daarenboven is het niet bewezen dat niets van de vroegere autoritaire monarchie blijft doorleven vandaag. Op drie vlakken op zijn minst. Ten eerste is het duidelijk dat Boudewijn I lang onder de invloed gebleven is van zijn vader. Een reeks symbolische daden: de koninklijke afwezigheid op de begrafenis van de koning van Engeland, het niet-uitnodigen op het Paleis van mensen als Pierlot, het niet-benoemen van bepaalde nationale ordes van anti-Leopoldisten... In augustus 1960 poogt de koning - zowel Boudewijn als Leopold III - een zakenkabinet te vormen. En, pikant detail, met de medeplichtigheid van iemand als Spaak. Het zakenkabinet is de oude droom bij uitstek van de autoritaire monarchie. De raadgever van koning Leopold III, Jacques Pirenne, heeft een belangrijke rol gespeeld in deze zaak waar Eyskens zich op handige wijze wist uit te werken. In 1979 nog verzamelt Boudewijn de politieke partijen voor een soort "kinderuurtje" als gevolg van de politieke crisis.

Ten tweede, heeft de koning der Belgen, in tegenstelling tot zijn Europese collega's, hoe afgezwakt dan ook, de mogelijkheid behouden om in het openbaar een mening te uiten. Bij Leopold II ging dat toetechte meningsverschillen met de regering. Nu (boodschap van 21 juli jongstleden bijvoorbeeld) dringt de koning aan -als hij spreekt over de overgang van België naar het federalisme- dat dit de centrale staat moet versterken. Is dat geen politieke mening? Het lijkt mij van wel. Mensen die niet separatistisch zijn, zoals de Groenen bijvoorbeeld, wensen zij daarom een dergelijke versterking?

En ten derde, blijft de koning de macht van een symbool uitoefenen. En niet in de zin van een "slechts" symbolische macht maar de macht van het symbool, in zijn sterke, rijkere betekenis. Symbool van eenheid, autoriteit, onpartijdigheid, toewijding aan het gemeen goed. Dit is de meest duidelijke machtsafwijking van de monarchie. Laten we een op het eerste gezicht onbelangrijk voorbeeld nemen. Wanneer we over muziek spreken in België dan denken we niet onmiddellijk aan de grote Waalse muzikale traditie (van Roland de Lassus tot Henri Pousseur), maar aan de "Koningin Elisabeth"-wedstrijd, die trouwens door Isaye in het leven geroepen werd, een andere Waalse musicus. Men gaat er vanzelfsprekend

vanuit dat de koning "toegewijder", "oprechter" en meer "onpartijdig" is dan de politieke klasse. Dit kan in sommige gevallen waar zijn natuurlijk, maar het wordt doorheen zijn symbolische macht verheven tot een een permanente en "onschendbare" waarheid. Verbonden aan de burgerij, verschijnt hij als iemand die boven de klassenstrijd staat.

Tot besluit, een vergelijking

Deze symbolische macht lijkt wel tot om het even welke monarchie of honorifieke macht te behoren (de Italiaanse president bijvoorbeeld of de Franse presidenten van de IVe Republiek). Dat is helemaal niet zo zeker! In de Scandinavische landen is deze symbolische macht praktisch vernietigd. De officiële brochures die men op de ambassade van Zweden of Denemarken kan krijgen, schrijven zwart op wit dat de monarchie "geen enkele politieke betekenis heeft" (Deense brochure). De koning van Noorwegen spreekt zich in het openbaar bijna nooit uit over een politiek onderwerp. De Groot-Hertog van Luxemburg heeft het over onderwerpen zoals voorzichtigheid in het verkeer... Deze koningen hebben nog slechts een moreel prestige, dat slechts voor humanitaire kwesties gebruikt wordt. Een beetje zoals men de pastoor van een ontkerstende parochie nog toelaat een rol te spelen ter gelegenheid van pijnlijke privé- of publieke gebeurtenissen, zelfs bij niet-gelovigen. Natuurlijk is het gevoel waarop Boudewijn I te Antwerpen in 1980 onthaald werd of de weigering vanwege Happart in het Europees Parlement in 1987 om de koning de hand te drukken de harde rechtzettingen van de Scandinavische brochures wel waard. Want ook in Wallonië stelt de pers de koning in vraag. Naar aanleiding van de boodschap van 21 juli jongstleden hebben twee Waalse kranten (La Nouvelle Gazette van Charleroi, onafhankelijke krant van liberale oorsprong en zeer federalistisch en La Wallonie de krant van het ABVV van Luik) zijn "Belgicisme" sterk bekritiseerd. Want zelfs al is het logisch dat een staatshoofd zijn staat verdedigt, toch is de Belgische Staat een open politieke kwestie geworden. En aan Vlaamse, noch aan Waalse zijde is men zonder meer bereid eenzijdige redevoeringen voor de Belgische eenheid te aanhoren.

José Fontaine

Bloemen noch kransen. Zo lijken de studenten de 'Stoute Jaren' ten grave gedragen te hebben. In tegenstelling tot de media zijn er op de campussen weinig woorden vuil gemaakt aan de 20ste verjaardag van mei '68. Geen grootse manifestaties, vieringen of herdenkingen. Is dit te wijten aan desinteresse vanwege de huidige studentengeneratie of aan het feit dat er eigenlijk niet veel te vieren valt? Waarom laat, zelfs 20 jaar na de feiten, een evaluatie door de studentenorganisaties van de mei-revolte nog steeds op zich wachten? Is er de vrees om luidop te moeten toegeven dat de eindbalans negatief uitvalt?

Met een negatieve eindbalans bedoel ik niet alleen dat de ideeën en eisen van de contesterende studenten nooit gerealiseerd werden. Er is genoeg wetenschappelijk cijfermateriaal dat aantoonde dat de democratisering van het onderwijs er sinds '70 steeds op achteruit is gegaan. Evenmin zal er iemand beweren dat de maatschappij er democratischer op geworden is. Op de ontubbeling van de KUL en de ULB na zijn er weinig concrete resultaten waar te nemen. Daarover bestaat zelfs binnen de studentenbewe-

TRIBUNE

Luc Van Overberghe
(VVS)

De studentenbewe- ging anno 1988

ging een zeldzame eensgezindheid. Waar er echter nog steeds geen discussie over gevoerd werd, zijn de negatieve consequenties van 1968 voor de studentenbeweging zelf.

Achteraf beschouwd heeft de revolutie niet alleen weinig opgeleverd, ze is ook de aanzet geweest tot de totale verkaveling van de studentenbeweging. De grote lokale en nationale studentenorganisaties, die vanaf 1962 moeizaam gevormd waren tot de ruggegraat van de studentenbeweging, werden na 1968, en gedurende vele jaren, geofferd op allerlei partij-politieke altaren, zodat er uiteindelijk slechts puinhopen overbleven waar de meeste studenten nog weinig interesse voor tonen. Gebrek aan eenheid en

werkzame structuren zijn de voornaamste redenen waarom sinds '72 de studenten steeds opnieuw in het defensief gedrongen worden.

Wil de studentenbeweging in de tweede helft van de 'eighties' terug iets betekenen dan moet ze haar ogen openen voor de fouten die sinds mei '68 telkens opnieuw gemaakt zijn. Dan moet ze afstappen van bekrompen ideologische discussies, terug aansluiting zoeken met de leefwereld van de hedendaagse studenten en frisse ideeën produceren in plaats van sloganesk te denken. En bovenal moet ze zich terug democratisch en pluralistisch organiseren, zowel lokaal als nationaal.

Vanuit deze visie heeft de Vereniging van Vlaamse Studenten in januari 1988, aan de vooravond van haar 50ste verjaardag, besloten om, na 9 jaar louter ledenorganisatie geweest te zijn, zich terug open te stellen voor lokale koepelorganisaties van universiteiten en HOBUS-scholen. Hierdoor is de structurele mogelijkheid geschapen om terug tot een eenheid te komen. Dat deze uitgestoken hand reeds door verschillende lokale organisaties is aangenomen, wijst enkel op de noodzaak van zo'n nationale eenheid.

WAARDE LANDGENOTEN !

GEKLEURDE BRUSSELAARS, OOK BRUSSELAARS.

COLERIEK

Gilbert Hubert
(Amnesty International)

Mensen- rechten nu !

6 september, Boedapest (Hongarije) : 36.000 Hongaren plaatsen op één uur tijd hun handtekening onder een petitie van Amnesty International ; de Oosteuropese pers is massaal aanwezig op een persconferentie. 13 september, San José (Costa Rica) : 40.000 mensen trotseren de orkaan Gilbert om het Human Rights Now Concert bij te wonen.

30 september, New Delhi (India) : in het Nehru-stadion heeft het grootste optreden plaats dat men ooit in Zuid-Oost Azië gezien heeft.

7 oktober, Harare (Zimbabwe) : de boodschap voor respect voor de mensenrechten weerklinkt in het hart van Afrika.

Het zijn maar enkele van de inderdaad erg Barnum-achtige titels over de Human Rights Now Concert Tour van Amnesty International. Men schat dat tussen 2 september (start van de concerten in Londen) en 15 oktober (eindconcert in Buenos Aires) meer dan 1 miljoen mensen uit 5 continenten één van de ongeveer 20 optredens zullen bijgewoond hebben. Het aanbod was dan ook niet mis : Bruce Springsteen, Peter Gabriel, Sting, Tracy Chapman en Youssou N'Dour treden niet zo dikwijls samen op. De aanleiding loog er ook niet om : dit jaar is het 40 jaar geleden dat de Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens werd afgekondigd. En de opzet was ambitieus: tonen dat miljoenen mensen over de hele wereld eisen dat alle regeringen hun handtekening gestand zullen doen.

Want hoewel alle landen die lid zijn van de Verenigde Naties formeel de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens ondersteunen, ziet de werkelijkheid er minder fraai uit. In haar zopas uitgebrachte Jaarrapport 1988 toont Amnesty International aan dat in tenminste de helft van de landen mensen worden opgesloten

A.I.-CONCERTEN : ENORM SUCCES!

voor het uiten van hun mening. In méér dan één derde van de landen worden mannen, vrouwen en kinderen in opdracht van de regering gefolterd. In talloze landen vermoorden regeringen hun tegenstanders of laten ze die "gewoon" verdwijnen.

En dat alles - en nog veel meer - na 40 jaar Universele Verklaring, en ondanks het werk al 27 jaar lang van leden van Amnesty International en de inzet van wel 1.000 grote en kleine, internationale en lokale mensenrechtenbewegingen.

Men kan cynisch of moedeloos worden als men weet dat er gewetensgevangenen zijn die al langer in de gevangenis zitten dan Amnesty International bestaat. Of als men beseft dat ook vandaag weer doodseskaders op stap zijn die we niet meer zullen kunnen tegenhouden, en er morgen weer een gevangene geëxecuteerd wordt die we niet hebben kunnen redden. Het lelijke beeld krijgt echter een andere betekenis als we één en ander in perspectief willen zien.

Voor de Tweede Wereldoorlog maakte de internationale gemeenschap zich eigenlijk helemaal geen zorgen over de mensenrechten. Het internationaal recht regelde min of meer de relaties tussen staten en bood geen enkele bescherming aan individuen. Staten hoorden zich niet te

moeien met elkaars zaken. Daarin bracht de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens een substantiële verandering: de leidraad is immers dat individuele mensen recht hebben op bescherming van de internationale gemeenschap. Men moet dat niet overschatten - getuige het Jaarrapport van Amnesty International - maar ook niet minimaliseren. In 1934 vermoordde het leger in El Salvador zo'n 30.000 boeren. Het lokte nauwelijks wat protestgemurmel uit bij enkele intimi van dat land. Nu worden regeringen ter verantwoording geroepen voor het aanhouden van één persoon. Zelfs de brutaalste regeringen kunnen niet meer verbergen dat ze gevoelig zijn voor de negatieve weerklink die verbonden is aan een vermelding in een Amnesty-rapport.

Amnesty International voert al sedert maart - en tot 10 december - een petitieactie, waarbij de steun aan de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens centraal staat. Er worden ook briefschrijfacties gevoerd, waarin opgekomen wordt voor de mensen die juist omwille van hun bekommernis voor de mensenrechten gedood, gefolterd, opgepakt zijn. Eigen regering en parlement worden onder druk gezet opdat België eindelijk alle internationale verdragen in verband met de mensenrechten zou ratificeren. Op 10 december wordt in Antwerpen een Dag van de Mensenrechten georganiseerd.

Mensenrechten nu, kan alleen als we er nu voor werken.

Meer informatie over de petitie, over de briefschrijfactie en over andere mogelijkheden om mee te werken, bekom je bij Amnesty International Vlaanderen, Kerkstraat 156, 2008 Antwerpen.
03-271.16.16

Dag Lydia Chagoll,

Na de voorstelling van je boek over Hirohito hebben we nog even zitten praten over de weerstand die men meestal heeft tegen emotionaliteit in dergelijke teksten. Toen ik 's avonds thuiskwam, had ik je boek al gelezen, en zat ik met een vraag: waarom schreef je die brief aan Hirohito? Begrijp me niet verkeerd, ik vind niet dat wat Hirohito deed onbelangrijk is. Een historicus ben ik niet, een kenner van Japan nog veel minder, en ik weet dus inderdaad niet of hij een almachtig dictator was, een bevelhebber in de letterlijke zin van het woord, of een versiersel van de militaire kaste rondom hem. Jij beweert het eerste, anderen zijn het niet met je eens, en in feite vind ik dat niet eens zo belangrijk. De misdaden die gebeuren zijn onvoorstelbaar, de gewetenloosheid maakt misselijk. Je klaagt diverse keren aan dat Hirohito totaal vrijuit kon gaan, nooit voor een tribunaal hoefde te komen, zelfs niet als getuige, en daar bovenop nog zo tergend cynisch en arrogant is om te

Dueloog

Fernand Auwera

Hirohito

weigeren zich voor die beestachtigheid te excuseren. Maar dat deze massamoorde- naar nog steeds met eerbied wordt bena- derd en zich dus ook als een onschuldige gedraagt, kun je hem niet kwalijk nemen. Dat is de verschrikkelijke schuld van anderen. Waarom heb je je brief niet ge- richt aan bijvoorbeeld die met sterren en lauweren versierde zeloet generaal Mac- Arthur? Want die heeft de keizer die burgers en krijgsgevangenen, vrouwen en kinderen tot slaven maakte, martelde en slachtte, onmiddellijk in bescherming genomen. Hij is er dus mee voor ver- antwoordelijk dat miljoenen doden vooral hebben geholpen om

gewetenloosheid, cynisme en arrogantie bij machthebbers volkomen respectabel te maken.

Waarom een fossiel als Hirohito ver- wijten dat hij weigert schuld te bekennen als presidentskandidaat Bush, nadat Amerika een Iraans passagiersvliegtuig had neergehaald, zei dat hij, onverschillig wat de feiten ook waren, in naam van Amerika nooit schuld zou bekennen? Hirohito heeft inderdaad miljoenen do- den op zijn geweten maar als ik lees dat de schuldenlast van Afrikaanse landen de directe oorzaak is van de duizend kin- deren die er dagelijks bij gebrek aan medicijnen en gezondheidszorg sterven, dan vraag ik me inderdaad af, zoals op de achterflap van je boek staat: "Wie is oorlogsmisdadiger?" Ik wil (sorry) Hiro- hito nog wat het voordeel van de twijfel over zijn werkelijke macht geven, maar dat excuus geldt niet voor de politieke opportunisten, bureaucraten en bankiers van toen en nu. Is dit een emotionele reactie?

advertentie

Spelen voor je leven!

WERELOWINKELS
091/23.01.61

Mundopolie

The advertisement shows a board game titled 'Mundopolie' by Werelownikels. The board is a grid with various icons and numbers. The text 'Spelen voor je leven!' is prominently displayed at the top. Below the board, the name 'Mundopolie' and the publisher 'WERELOWINKELS' are visible.

advertentie

Het Andere Boek

al even progressief, pluralistisch en onafhankelijk als Toestanden wil worden, was het zich verplicht om dit jaar bijzondere aandacht te wijden aan het nieuwe weekblad. Het wordt een eerste confron- tatie tussen redactie en lezers. Plus nog heel wat andere "toestanden", zoals een gesprek met Hans Magnus Enzensberger, met Ryszard Kapuscinski, een mini-filmfestival "Twintig Jaar Bevrijdingsfilms", debatten over Pers en Derde Wereld, over Racisme in de Politiek en nog veel meer.

Voor de elfde keer Het Andere Boek, dit jaar in de Stadsfeestzaal (Meir) te Antwerpen op zaterdag 15 en zondag 16 oktober, van 11 tot 19 uur.

Meer informatie op ons adres :
Sint-Jacobsmarkt 82
te 2000 Antwerpen
(tel.:03/231.74.89)

Aangeslagen nog door de doorbraak van uiterst-rechts (100.000 Vlaamse kiezers is niet niks en in Molenbeek haalt Forces Nouvelles ook al een zetel), doe ik meteen een oproep dit discussiethema vanaf volgend nummer aan te boren. Contrapunt staat open voor analyses en meningen, voor taktiek- en strategie-discussies, voor elke bijdrage in het verzet tegen de bruinhemden. De regels van de rubriek blijven echter wel gelden. Hou het bovenal kort, anders moeten we knippen en van zodra dat de essentie van een brief zou aantasten geven we de voorkeur aan niet-publicatie. Bladzijdenlange brieven kunnen gewoon niet in deze rubriek.

Volkshuizen

Marcel Poppe (Antwerpen): *"Beter laat dan nooit. Een reactie op de perestroïka en de glasnost van Louis Tobback in Toestanden nr. 1. Waar Louis het culturele barbarendom van de socialisten bevestigt als hij over het huis 'Solvay' spreekt en de collectieve schuld van de socialisten voor de afbraak van het "Maison du Peuple" aan het Vanderveldeplein in Brussel. Jammer dat Louis niets zegt over het feit dat het "maison du Peuple" door dezelfde architect ontworpen is als het huis 'Solvay'. Zowel voor het in- als het exterieur tekende Horta. En dat 'Solvay', inderdaad de stichter van de multinational van diezelfde naam, de bouw van het "Maison du Peuple" financierde. Beide heren waren 'liberaal' maar dan echte."*

Solvay steunde inderdaad vanaf 1890 de verbruikerscoöperatieven, o.a. door hen leningen aan te bieden. Ik weet echter niet of dat gebeurde voor het Brusselse Volkshuis. Het mooie boek "Maisons du Peuple", over volkshuizen in Europa, bevat een hoofdstuk van Franco Borsi over "Victor Horta et la maison du peuple de Bruxelles". Daarin wordt geen melding gemaakt van betaling door Solvay. Het Volkshuis werd gebouwd in opdracht van de coöperatieve tussen 1895 en 1898 op een eveneens in 95 aangekochte grond (

MORBUS (BRUSSEL):
VLAAMSE MINIATUREN
OPNIEUW IN DE MODE!

pour la somme de deux cent vingt-huit mille francs). De gehele bouw werd door coöperaties verzorgd. Nu zou het natuurlijk wel kunnen dat Solvay instond voor een lening aan de bouwheren. In elk geval is het zo dat het ontwerp van het "Hôtel Solvay" voor Horta een steun betekende en dat in de top van de socialistische beweging de meningen steeds verdeeld zijn geweest. Zo schreef Kamiel Huysmans nog: "Het Volkshuis op het Vanderveldeplein is een betreurenswaardig bouwwerk." En die mening werd gebruikt als argument bij de afbraak in 1964. Vandaag nog heeft de socialistische beweging zware verantwoordelijkheden en niet alleen via hun ministers. Denken we alleen maar aan het gebouw van drukkerij Het Licht en dagblad Vooruit in Gent dat staat te verkrotten.

Neoliberalen

Frans Van Eersel (Denderbelle): *"In 'Wereld Kort' van nummer 3 wordt Mark Eyskens aangehaald i.v.m. zijn opmerking dat nu de meeste regeringscoalities onafhankelijk van hun samenstelling een neoliberale koers zouden varen. Wat mij in hetzelfde NRC-artikel schokt en verontrust is zijn laffe houding tegenover winkelpersoneel dat zogezegd teveel kost en te weinig presteert. Deze patronale houding, waarmee onze voormalige opportunist-premier zijn eigen voorgaande statement tegenspreekt, bewijst 's mans verbondenheid met de hoge lieden uit de wereld van de financiën, industrie en distributie (waar geld geschepst wordt). De geleerde professor verliest misschien uit het oog dat de westerse consumptiemaatschappij draait op het principe dat geld moet rollen. Uiteindelijk zorgen*

de liberale denkers misschien nog voor een schoon ecologisch Europa, als alle kapitaal is afgevoerd naar de kusten van de Stille Oceaan en alle industrie hier verdwenen is."

Ik begrijp de tegenspraak niet goed. De neoliberale politiek zorgt toch niet voor tewerkstelling. Eyskens kent inderdaad maar één criterium: rentabiliteit en die wordt gemeten aan de winstvoet. En teveel winkelpersoneel brengt niet op.

Spandoeken

J.S. (Herk de Stad): *"28 september 1988, 11 uur. Anspachlaan ter hoogte van de Beurs. Ik zit in de wagen. Roodlicht. Vijf à zes mensen plooiën een spandoek open met als tekst: 'Schuldenlast van Derde Wereld: spons erover'. Geen vermelding van enige partij. Gewoon stil protest. Een jonge man deelt de haastige voorbijgangers een pamfletje uit. Enkele seconden later: politie. Spandoek moet dicht. Pamfletten moeten afgegeven worden. Men gehoorzaamt en komt de trappen af. Groen licht. Achterligger toetert al. Ik moet verder. Richting Rogierlaan. Dwaars over de weg hangen meterslange spandoeken: 'Autorace-Heizel'. Een beetje verder: 'Masquerade'. Brussel hangt vol affiches, stikers, holle woorden en beloften. Dat mag. Een boodschap met inspiratie tonen. Dat mag niet."*

En tot slot opnieuw een vers vers van Jean Emard van Lieverlede:

*"Van lieverlede daagt het mij:
Lafargue, wie zijt gij?
'k Geef toe, ik had u eerst, verkeerd,
wat vaaglijk links gesitueerd;
maar zeker weten doe ik slechts:
Lafargue is goed averechts."*

Ciao,
Lafargue

P.S. Gelezen en uit de context gehaald:
"There is no such thing as society."
(Margaret Thatcher)

Zo heel af en toe lees je een boek dat je werkelijk verrast, een boek dat verschuivingen teweegbrengt in je niet aan commercie gebonden, persoonlijke top-twintig. In het eigen taalgebied zijn die verrassingen uiteraard nog dunner gezaaid. En opeens is het er, "De mentor" van Marcel van der Linden, uitgegeven door De Bezige Bij. Een filmisch en met vaart geschreven verhaal, rijk aan erudiete understatementen, met enkele voor mij onvergetelijke beelden. Zo'n boek dus. Nu is er met "De mentor" wat aan de hand. Of beter, met de schrijver ervan. Die bestaat namelijk niet. Marcel van der Linden, bedoel ik. Het gaat om een mystificatie en daar hou ik niet van. Ik geef toe, misschien zit ik hier in de knoop met mijn boodschappelijkheid. Maar als zelfs kunstenaars niet meer zonder de publicitaire, spraakverwarrende, communicatiestorende, vervlakkende trucjesdoos kunnen, wie dan nog wel? Dat een uitgever rond een eerlijk produkt een campagne opbouwt die soms het evenwicht dreigt te verliezen op het slap en schommelend deontologisch koord, tot daar aan toe, dat is min of meer een beroepsrisico. Maar ik heb er moeite mee als die trucjesdoos door de auteur zelf wordt geopend. Neem nu het onfrisse

Hoek van Koeck

Wie is Marcel van der Linden?

gedoe rond niemand-mag-weten-wie-ik-ben van Dirk van Babylon. Lang nadat zijn identiteit al een goed bewaard publiek geheim was geworden, kondigde de man een literaire zelfdoding aan, omdat Jeroen Brouwers in Knack schreef wat iedereen wist. De "onthulling" zat Dirk van Babylon zo hoog, dat hij het uitgebreid en - na een aantal rake vragen - stotterend op de televisie kwam vertellen! Ai, denk ik. Iemand die om publicitaire redenen zijn geloofwaardigheid op het spel zet, verliest zijn literaire integriteit. Hoe zit het dan met Marcel van der Linden? Uit het feit dat ik zijn identiteit ken en hier toch niet onthul, mag blijken dat ik in dit geval geloof in de eerlijke bedoelingen van de schrijver. De keuze van een totaal onbekend pseudoniem, ligt consequent in het verlengde van de literaire creatie. "De mentor", op zich een volwassen roman,

wil immers ook een antwoord zijn op "De pupil" van Harry Mulisch. Hij wil er het spiegelbeeld van zijn. Schrijft een jonge Mulisch bij de financiële gratie van een rijke oude dame, dan dankt de vijftiger Marcel van der Linden zijn pseudo-artistiek bestaan aan "de mooiste vrouw van de wereld". Mulisch schildert een aureool boven een Groot Schrijverschap, van der Linden schetst de verdere verloedering van een schrijverschap dat altijd klein is geweest. Een op dergelijke tegenstellingen geconstrueerde roman, krijgt nog meer kleur door de keuze van de schrijversnaam.

Maar het boek begon - het kon niet anders - in het oog te springen, zie Vrij Nederland, De Morgen, Haagse Post ... De speculaties gingen en gaan hun gang. In die context begint de mystificatie haar doel te missen. Zo onderhand weet iedereen dat er onder de naam Marcel van der Linden een auteur moet schuilgaan die meer métier heeft dan van een debutant kan worden verwacht. Marcel van der Linden staat dan ook op het punt, mee onder druk van zijn uitgever, om zijn identiteit te onthullen. Dat die onthulling vlak voor de Antwerpse boekenbeurs zal gebeuren, is toeval, puur toeval.

Paul Koeck

Toestanden

Zespenningenstraat 49 (b13)
1000 Brussel
tel 02/513 02 16
elke vrijdag uitgegeven
door Uitgeverij Zijdellings C.V.

directeur : Eric Corijn
hoofdredacteur : Jan Van Kerkhoven
eindredactie : Karin Pairon en Eric Goubin
redactie : Koen Dille, André Mommen,
Wim Van Rooy, Jef Vermaere,
Frank Winter.
tekenaars : GAL, Morbus, Quirit
vormgeving : Scritto

bijgestaan door een redactieraad
en een schare medewerkers

Zakelijke leiding : Koen De Visscher

jaarabonnement : 2400F - 170fl
of een permanente opdracht
van 200F - 14fl / maand
rek. nr 001-1762098-72
van Zijdellings CV
Brussel

verantwoordelijke uitgever :
Paul Eyben,
Brouwerstraat 16
3590 Hamont-Achel

Moet je eens horen...

Toestanden is een blad voor lezende lezers. Alles goed en wel, maar dan moet je het blad natuurlijk wel op de kop tikken. Informanten melden ons dat dit niet altijd makkelijk is. Verantwoordelijk daarvoor is het distributie-monopolie dat eigenhandig instaat voor de verspreiding in de kiosk. Je kan wel helpen, door ons te melden waar Toestanden onrechtmatig ontbreekt. Je kan ons ook nieuwe alternatieve verkooppunten suggereren zoals de Wereldwinkels waar je nu al het roze weekblad aantreft. En waarom kies je niet voor je eigen brievenbus. Met een doorlopende opdracht van 200F of 14 fl per maand op rekening nr 001-1762098-72 van Zijdellings CV-Brussel. Dan krijg je elke week Toestanden in de bus. Da's een abonnement voor 2400F of 170fl. Doe je het snel

dan kan je de speciale lanceringsprijs van 1988F voor een volledig jaarabonnement benutten. En teken je dit weekend in tijdens "Het Andere Boek" dan ga je ook nog met de Solidariteitsagenda naar huis. Doen dus...

Toestanden 5

progressief en pluralistisch weekblad

No Pinochet!

Francine Mestrum stapte voor Toestanden op het vliegtuig vol buitenlandse observatoren naar Santiago. Een ooggetuigebericht dus over de nederlaag en de wraak van de diktator. Pag. 1 en 8

De Groenen

Agalev ging zowel in stemmen- als in zetelaantal vooruit. En dat zonder de gebruikelijke dure publiciteit. Patrick Florizoone peilt naar de diepten van het groene succes. Pag. 3

Koerden

Ook al zitten Irak en Iran aan de onderhandelingstafel, het Koerdische probleem blijft onaangeroerd. Jean Pascal Zanders over een chemische genocide. Pag. 5.

Nato-expertise.

Hoe de Nato over Oost-Europa denkt werd eind september besproken op het

"Nato Science Committee". André Mommen bericht. Pag. 6.

Media-essay

Elke maand laat de mediaredactie prominente communicatie-wetenschappers aan het woord om hun constructieve mening over één en ander te geven. Hans Verstraeten begint. Zijn onderwerp... Toestanden. Pag. 13.

SP, PS en Debunne

Tien jaar geleden brak de BSP in twee stukken. Sindsdien zijn ook de vakbonden en andere geledingen van de socialistische familie gesplitst. Georges Debunne zag dit niet graag gebeuren. Hij publiceert nu zijn memoires. Een bespreking en een gesprek van Serge Govaert. Pag. 15-17.

Stripfestival Durbuy

De kleinste stad van België kende voor de

vierde keer een stripfestival. Louis Van Dievel trok er met sputterende motor heen. Pag. 18-19.

Ideologie?

In 1960 publiceerde Daniel Bell "The end of ideology" en hij bedoelde dat de wereld het zonder bruuske veranderingen kon stellen. Nico Jacquemin herlas de nieuwe uitgave van het boek. Pag. 20-22

België republiek

"Vive la République!" riep Julien Lahaut in 1950 en vandaag bespreekt José Fontaine zin en onzin van het Belgisch koningshuis. pag. 25-26

En volgende week...

We laten het Vlaams Blok niet gerust. Vanaf volgende week opent Toestanden het gesprek over het weerwerk. Vlaamse partijvoorzitters in blok tegen het blok. Al dit fraais in nummer 6

Het Laatste Woord

